

VASTUULLISESTI TUOTETTAVAN KORUMALLISTON SUUNNITTELU

Case: Mara Experts Camp -hanke, Kenia

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäen kampus, Muotoilun koulutus (Artenomi AMK)

Kevät, 2020

Heli Sippola

Koulutus Muotoilun koulutus, Artenomi
Kampus HAMK, Visamäki

Tekijä Heli Sippola **Vuosi** 2020

Työn nimi Vastuullisesti tuotettavan korumalliston suunnittelu
Case: Mara Experts Camp -hanke, Kenia

Työn ohjaaja/t Pirjo Seddiki, Tarja Saari

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä suunnitellaan korumallisto, joka on mahdollista valmistaa vastuullisesti Keniassa. Työn toimeksiantaja on suomalaisen matkailuyritys Africa Expertsin hanke: Mara Experts Camp. Hanke edistää kestävä kehityksen mukaista matkailutoimintaa Keniassa.

Työn teoreettisessa tutkimusosuudessa selvitetään käsityötuotteiden valmistuttamista vastuullisesti. Lisäksi tutkitaan kenialaisia käsityöperinteitä ja etenkin Maasai-helmikoruperinnettä, jotta voidaan välttää kulttuurinen omiminen tuotesuunnittelussa. Tutkimuksen tärkeimmät menetelmät ovat asiantuntijoiden haastattelut sekä opinnäytetyön tekijän oma havainnointi kahden viikon matkalla Keniassa.

Opinnäytetyön toiminnallisessa vaiheessa suunnitellaan korumallisto. Suunnittelun kaikissa kohdissa huomioidaan korujen kestävä tuottaminen. Teoriaosuudessa ilmenevät tulokset antavat kriteerejä korumalliston työstämiseksi Maasai-yhteisön perinnekorujen tekniikalla. Esimerkiksi yhteisön tietyissä traditioissa käytetään koruja, joiden kaltaisia ei luonnollisesti tule suunnitella kaupalliseen tarkoitukseen. Tutkimuksesta selvitetään toimivia käytäntömalleja korujen tuotantoon.

Tärkeää on myös suunnitella länsimaalaisille turistiasiakkaille silmää miellyttävä korukokoelma, jossa kuitenkin näkyy afrikkalainen henki. Työn lopputulos on korujen esityskuvat eli mallistokartta digitaalisessa muodossa. Lisäksi tästä opinnäytetyöstä löytyy ohjenuoria korujen valmistuttamiselle.

Avainsanat Korusuunnittelu, Maasai-kulttuuri, Vastuullisuus, Kulttuuriperinne

Sivut 51 sivua, joista liitteitä 3 sivua

Degree programme in Design

Campus

HAMK, Visamäki campus

Author

Heli Sippola

Year 2020

Subject

Designing Jewelry Collection to Sustainable Manufacture
Case: Mara Experts Camp Project, Kenya

Supervisors

Pirjo Seddiki, Tarja Saari

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to design a new jewelry collection, which is possible to be produced responsibly in Kenya. The collection aims to provide employment for Maasai-women. This work is commissioned by Africa Experts Oy. It is a Finnish travelling agency and they have a new enterprise called Mara Experts Camp. The enterprise regenerates sustainable development on tourism business in Kenya.

This thesis includes both a theoretical part and practical work. The qualitative research examines how to create something new inspired by old local traditional handcraft without cultural appropriation, and finds advises to manufacture jewelry in a sustainable way in Africa. The main methods of the study are interviewing experts and the thesis examiner's own observations in Kenya.

The practical work involves the design of the jewelry collection. The results of theoretical part give criteria for the designs. Production materials of the jewelries are traditional Maasai beads. Because of that the design process had to assimilate knowledge of traditions related to the Maasai community and Maasai bead jewels. Cultural appropriation was easier to avoid that way. The sustainable aspect was kept visible in the product development. In the examination some operation models were discovered that would work well in manufacturing.

It was important to design interesting and selling collection for Western tourist customers, and still the collection had to visualize the African spirit. The final result of this thesis are digital illustrations of the jewel collection and this work shows the guides for manufacturing.

Keywords

Jewelry design, Maasai culture, Sustainability, Cultural Heritage

Pages

51 pages including appendices 3 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Aiheenvalinta, tausta ja toimeksiantaja.....	1
1.1.1	Mara Experts Camp -hanke	1
1.1.2	Yhteistyö ja toimintaympäristö	3
1.2	Työn tavoitteet ja rajaus	7
1.3	Kysymystenasettelu ja tiedonhankintamenetelmät	7
1.4	Viitekehys ja prosessikaavio.....	8
2	KULTTUURI- JA KÄSITYÖPERINNE AFRIKASSA	12
2.1	Maasai-heimo Keniassa.....	12
2.2	Paikallinen käsityö.....	13
2.2.1	Maasai-helmikorut	15
2.2.2	Shuka – Maasai-soturin tunnusmerkki.....	17
2.3	Kulttuuriperinne nykypäivän tuotteissa ja eri kulttuurien sekoittaminen	18
3	TUOTTEIDEN VASTUULLINEN TUOTTAMINEN	21
3.1	Vastuullisen tuotannon esimerkkirytyksiä Keniassa	22
3.2	Vastuullisuuden arvojen mahdollistavat toimet.....	23
4	KORUMALLISTON SUUNNITTELUPROSESSI	26
4.1	Tuotannon arvojen ja käsityöperinteen vaikutus suunnitteluun.....	26
4.2	Asiakaskohderyhmän huomiointi suunnittelussa	27
4.3	Ideointi ja luonnostelu	27
4.4	Tuotekehitys.....	31
5	KORUMALLISTO	40
6	POHDINTA.....	43
	LÄHTEET	46
	HAASTATTELUT.....	48

Liitteet

Liite 1	HAASTATTELUKYSYMYKSET
Liite 2	MALLISTOKARTTA
Liite 3	MALLINNUSKUVAT

1 JOHDANTO

Teen opinnäytetyönäni selvityksen Keniassa valmistettavien korutuotteiden sosiaalisesta kestävydestä sekä koruihin liittyvästä käsityö- ja kulttuuriperinteen arvostamisesta. Lisäksi selvitykseeni kuuluu osuus käsityöperinteen yhdistämisestä tämän päivän kaupallisen tuotteen kanssa. Erilaisilla tiedonhankintamenetelmillä saatuja tuloksia hyödyntäen suunnittelen korumalliston, mikä on opinnäytetyöni toiminnallinen osuus. Teen työn toimeksiantaja Africa Experts -matkailuyrityksen Mara Experts Camp -hankkeelle. Tämän hankkeen tarkoituksena on edistää kestävä kehityksen mukaista matkailuyrittämistä Keniassa.

1.1 Aihevalinta, tausta ja toimeksiantaja

Opinnäytetyöni aihevalintaan vaikutti haluni tehdä yhteistyötä jo aiemmista opinnoistani tutun toimeksiantajan kanssa, ja tämän matkailuyrityksen hankkeen kestävä toiminnan arvot sekä niiden ohjaamat päämäärät ovat itsellenikin tärkeitä asioita. Vastaavien aiheiden parissa voisin kuvitella työskenteleväni myös tulevaisuudessa.

Eettisesti ja ekologisesti kestävät arvot ovat tällä hetkellä nouseva trendi, ja niiden toteuttamisesta pyritään tekemään kuluttajille mahdollisimman helppoa. Myös matkailu on viime vuosikymmenellä ollut tasaisessa kasvussa, vaikka erityisesti lentämistä vaativa matkailu yleisesti mielletäänkin epäekologiseksi ajanvietteeksi. Toisaalta matkailu saattaa olla monelle maalle ja yhteisölle niiden ainoa tulonlähde ja työllistäjä. Kestävä kehityksen trendin mukaisesti matkailualallekin pyritään nyt kehittämään erityisesti vastuullisia toimintatapoja. Opinnäytetyöni aihe linkittyy näihin tulevaisuuden teemoihin erityisesti sosiaalisesti kestävä muotoilun näkökulmasta.

Halusin opinnäytetyölleni konkreettisen toimeksiantajan myös siksi, että työstä olisi muutakin hyötyä kuin oman osaamisen näyttäminen. Mara Experts Camp -hankkeen vetäjät toivoivat heidän tulevaan matkamuistomymäläänsä soveltuvia korutuotteiden ideoita, joten opinnäytetyöni aihe käsittelee kenialaisten helmikorujen sosiaalisesti kestävä tuottamista ja paikallisen koruperinteen kunnioittamista uusissa tuotteissa. Lisäksi suunnittelen opinnäytetyössä uuden korumalliston, joka on tuotettavissa vastuullisesti.

1.1.1 Mara Experts Camp -hanke

Työn toimeksiantaja on vaasalaisen matkatoimisto Africa Expertsin Mara Experts Camp -hanke. Africa Experts on perheyritys, joka järjestää matkoja erityisesti Etelä- ja Itä-Afrikkaan. Yrityksen matkoilla keskitytään erilaisiin

luonnon elämyksiin ja tutustutaan paikalliseen kulttuuriin. (Africa Experts n.d.). Hankkeen toimihenkilö Juha Valtasen (haastattelu 14.8.2019) mukaan Mara Experts Camp -hankkeen tavoitteena on rakentaa Keniaan turistien majoitusleiri (paikallisesti puhuttaen lodge), joka toteuttaa kestävä kehityksen arvoja. Lodge tulee sijoittumaan Maasai Mara -luonnon-suojelualueen läheisyyteen. Konkreettisesti hanke pyrkii kouluttamaan sekä työllistämään paikallisia maalaiskylän asukkaita tulevaan majoitusleiriin, ja näin tukemaan heidän toimeentuloaan ja toteuttamaan sosiaalisesti vastuullista yritystoimintaa Afrikassa.

Kuva 1. Maasai Mara -luonnonpuisto sijaitsee Etelä-Keniassa melko lähellä Tansanian rajaa. Pääkaupunki Nairobiin välimatkaa on noin 280 km. (Climates to travel n.d.)

Tässä vaiheessa hanketta on tehty sopimus lodgen fyysisestä sijainnista. Tontti on hyvin lähellä Maasai Mara -suojelualueetta ja tontin omistaja on paikallisen Maasai-heimon jäsen. Campin eli leirialueen rakennuksista sekä niiden asettelusta tontille on tehty piirroksia, ja rakennuslupien ehdoista neuvotellaan aktiivisesti. Lisäksi hankkeen varoilla on jo koulutettu 30 lähikylän asukasta (tasa-arvon mukaisesti 15 miestä ja 15 naista) ravintola- ja matkailualojen osaamista yhdistävällä koulutuksella. Tämä koulutusohjelma on räätälöity erikseen juuri leirin tarpeita varten. Hankkeen vetäjät ovat myös käyneet neuvotteluja kylän koulun kanssa paikallisen koulutuksen tuki- ja kehitystyön mahdollisuuksista. Hankkeen visioon kuuluu myös tehdä kokonaisvaltaista kehitysyhteistyötä paikallisen kyläyhteisön hyväksi. Lisäksi campin brändin ilme on kehitetty yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun muotoiluopiskelijoiden kanssa, mistä kerron tarkemmin seuraavan alaotsikon alla. (Valtanen, haastattelu 14.8.2019)

1.1.2 Yhteistyö ja toimintaympäristö

Mara Experts Camp -hankkeen vetäjät halusivat hyödyntää suomalaista muotoiluosaamista hankkeen eri vaiheissa. Juha Valtanen, yksi hankkeen toimijoista, otti yhteyttä Hämeen ammattikorkeakouluun, josta kerättiin projektiryhmä kahden viikon matkalle Keniaan hahmottamaan hankkeen mahdollisuuksia muotoilun näkökulmasta. Tarkoituksena oli matkan jälkeen hyödyntää mahdollisesti hankkeen tarpeita ja mahdollisuuksia tulevien muotoilijoiden projektiluontoisissa opinnoissa. 13-päiväinen havainnointimatka toteutettiin maaliskuussa 2018, ja sille osallistui kuusi muotoilijaopiskelijaa sekä yksi International Business -opiskelija. (Valtanen, haastattelu 14.8.2019) Minä olin yksi muotoilun opiskelijoista, joka oli matkalla mukana. Sain matkalla tekemästäni havainnoinnista ja jälkikäteen koostetusta raportista opintopisteitä muotoiluprojektimoduuliin.

Matkalla tutustuimme paikallisiin maalaiskylän asukkaisiin ja etenkin neljään naiseen. Vietimme matkapäivinä monta tuntia Helenin, Lilianin, Susannin ja Lucyn kanssa (kuva 2). He opettivat meille perinteisten Maasai-helmikorujen valmistamista. Samalla opimme paljon Maasai-kulttuurista sekä naisten elämästä ja arjesta ylipäänsä. Korujen valmistus yhdessä kyseisten naisten kanssa oli itselleni yksi matkan kohokohdista, sillä käsitöiden kautta saimme kokea yhteisöllisyyttä etukäteen tuntemattomien ja hyvin erilaista kulttuuria edustavien ihmisten kanssa. Meitä opiskelijaryhmän jäseniä ja kenialaisia naisia yhdisti vahvasti erilaisten käsityötaitojen hallitseminen. Tämä samanhenkinen harrastuneisuus helpotti paljon kulttuurien kohtaamista.

Kuva 2. Maasai-naiset – oppaamme Keniassa. Vasemmalta alkaen Helen, Elisabeth, Lucy ja Lilian.

Kävimme matkan aikana kaksi kertaa turistien suosimalla safariajelulla Maasai Maran luonnonsuojelupuiston alueella. Ajeluilla koimme sen, miksi niin monet ympäri maailmaa tulevat Keniaan tai Afrikkaan ylipäänsä. He haluavat päästä näkemään ja kokemaan loputtoman laajat savannit sekä niiden eläimet. Nämä safariajelut olivat myös meille opiskelijoille ennen kokematon elämys, ja safarilla koettua tunnetta onkin hyvin vaikeaa kuvailla heille, jotka eivät ole vastaavaa kokeneet itse. Nämä ajelut oli hyvä kokea myös siksi, jotta muotoilijana ymmärtää turismiasiakkaiden matkakokemukset paremmin. Ryhmämme toimi matkalla eräänlaisena turistitesti-ryhmänä. Hankkeen kanssa yhteistyötä tekee pieni paikalliskylä kansallispuiston lähellä, ja länsimaiset turistit ovat kylän asukkaille vielä melko uusi asia.

Kuva 3. Turisti tarkkailee gepardien päivänokosia Maasai Maran luonnonsuojelupuistossa.

Vierailimme matkalla myös muutamissa tunnetuissa lodgeissa, jotta näimme erilaisia referenssejä turisteille rakennetuista majoitusleireistä. Majoitusleirivierailut lisäsivät ymmärrystämme matkailutoiminnasta yleisesti Keniassa. Pääpiirteittäin lodgeissa toistuivat melko samanlaiset koriste- ja sisustuselementit eli tumma puu, eläinkuosit ja alkuperäiskansojen erilaiset kuvaukset esimerkiksi seinämaalauksissa. Niissä näkyi jopa melko voimakkaasti yleisiä stereotyyppioita – ne ehkä ovatkin osittain juuri sitä mitä turistina odottaa näkevänsä. Toisaalta muutamassa leiripaikassa aisti vanhanaikaisuutta, sillä joissain tekstiilikuoseissa tai sisustusesineissä huomasin vahvasti yhdeksänkymmentä- tai jopa kahdeksänkymmentäluvun tunnelmaa. Tämä sai aikaan hieman tylsistyneen ja jämähtäneen mielikuvan. Vaikka turistit usein käyvätkin lähinnä nukkumassa majoituspaikoissa, olisi hyvä lodgen brändille pitää leirin sisustus ajantasaisena ja päivitettyinä.

Yksi tarkoituksemme matkalla oli luoda positiivista ilmapiiriä erilaisten kulttuurien välille, joten vierailimme paikallisten kylässä, jossa meille esitettiin perinteisiä Maasai-heimon tapoja ja rituaaleja. Kävimme myös paikallisessa koulussa sekä terveysasemalla. Näin saimme samalla konkreettisen kuvan kylän nykyisestä elintasosta ja palveluista. Kun näimme tämänhetkisen tilanteen, pystyimme pohtimaan, mihin kehittämisen resursseja kannattaisi parhaiten kohdentaa. Tältä pohjalta mietimme, pystyykö muotoilun erilaisia keinoja hyödyntämään näissä kylän kehittämisen kohteissa.

Kuva 4. Muotoilijaryhmä tutustumassa tulevan Mara Experts Campin tonttiin.

Matkan aikana pidimme jokainen matkapäiväkirjaa ja kuvasimme mahdollisimman paljon materiaalia raporttien ja tulevaisuuden varalle. Kun olimme palanneet Suomeen, laadimme matkaraportin kokemastamme sekä kartoitimme vielä tarkemmin tulevaisuuden kehitysmahdollisuuksia Mara Experts Camp -hankkeessa muotoilun näkökulmasta. Tästä seurasi, että keväällä 2019 minä ja kolme muuta muotoiluopiskelijaa jatkoimme ryhmätöprojektinä Campin brändin visuaalisuuden suunnittelua. Tästä projektista syntyi konseptikehittelyn kautta Mara Experts Campin ilme: campin logo ja mallinnusesimerkkejä brändin ilmeen näkymisestä lodgen sisustuksessa, työntekijöiden vaatetuksessa sekä erilaisissa painotuotteissa (kuva 5).

SIISTIJÄT

Perinteinen siistijän asu saa mielenkiintoa erikoisemmalla kuosikankaan käytöllä.

Materiaalina päällä mukava ja joustava puuvillasekoite.

ASUSTETUOTTEET

Erlaisia asustetuotteita Mara Expertsin printtikankaista:

- Reppuja eri kohderyhmille
- Vyölaukut
- Sateenvarjot
- Avaimenperät
- Kevyet jalkineet
- Kravaatit ja rusetit

Kuva 5. Osia Mara Experts Camp -brändin konseptikartasta

Jatkan tässä opinnäytetyössä yhteistyötä Mara Experts Camp -hankkeen kanssa. Keskityn matkamusiitokorutuotteisiin ja niiden kautta Kenian maaseudulla asuvien naisten työllistämisen mahdollisuuksiin. Tällä hetkellä Keniassa on tarjolla koruja, joiden laatu ja hinta vaihtelevat rajusti. Aina ostaja ei voi olla varma kenelle tuotteiden myynnistä saatavat rahat menevät tai millaista palkkaa itse korujen valmistajat saavat. Siksi haluan tämän

opinnäytetyön kautta varmistaa, että suunnittelemani korumallisto on mahdollista valmistuttaa eettisesti ja ehkä myös ekologisesti mahdollisimman hyvin. Tällöin Mara Experts Camp -hankkeen lodgen matkamuistomyymälässä voidaan myös taata tuotteille kestävät arvot.

1.2 Työn tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyöni tavoitteena on löytää vastauksia vastuulliseen, kenialaisia käsityöperinteitä kunnioittavaan korutuotteiden valmistuttamiseen. Opinnäytetyön vastausten yhteenvedosta toivon hyötyä toimeksiantajalleni, jotta Mara Experts Camp -hanke pystyy helpommin tuottamaan arvojensa mukaisia korutuotteita matkamuistomyymäläänsä. Lisäksi tarkoitukseni on luoda Mara Experts Campin kohderyhmäasiakkaille uusia ja kiinnostavia, mutta silti paikallista käsityöperinnettä ja tuotantoa arvostavia tuotteita. Tämän toteutan korumalliston suunnittelussa.

Opinnäytetyöhöni ei kuulu konkreettista korujen valmistamista/valmistuttamista. Toimeksiantajani saa oman harkintansa mukaan käynnistää korujen tuotannon esityskuvien pohjalta. Tarkoitukseni on mahdollisuuksien mukaan laatia myöhemmin selkeät valmistusohjeet suunnittelemilleni koruille, mutta se työ jää tämän opinnäytetyökokonaisuuden ulkopuolelle.

Tämän opinnäytetyön lopputuloksena on raportti vastuullisten käsityökorujen tuottamisen mahdollisuuksista kehittyvässä maassa. Lisäksi työn lopputulokseen kuuluvat toimeksiantajalle luovutuskunnossa olevat korumalliston tuotteiden mallinnuskuvat eli mallistokartta.

1.3 Kysymystenasettelu ja tiedonhankintamenetelmät

Työssäni on yksi pääkysymys ja kolme alakysymystä, jotka tukevat ja antavat lisäulottuvuutta pääkysymykseni ongelmaan. Opinnäytetyölläni vastaan seuraaviin kysymyksiin.

Pääkysymys:

Millainen on kohderyhmäasiakkaille kiinnostava matkamuistokorumallisto, joka tuotetaan vastuullisesti ja kenialaista kulttuuria kunnioittaen?

Alakysymykset:

Miten toteuttaa vastuullista valmistuttamista Keniassa/Afrikassa?

Miten yhdistää vanha käsityöperinne uuteen tuotteeseen perinnettä kunnioittaen?

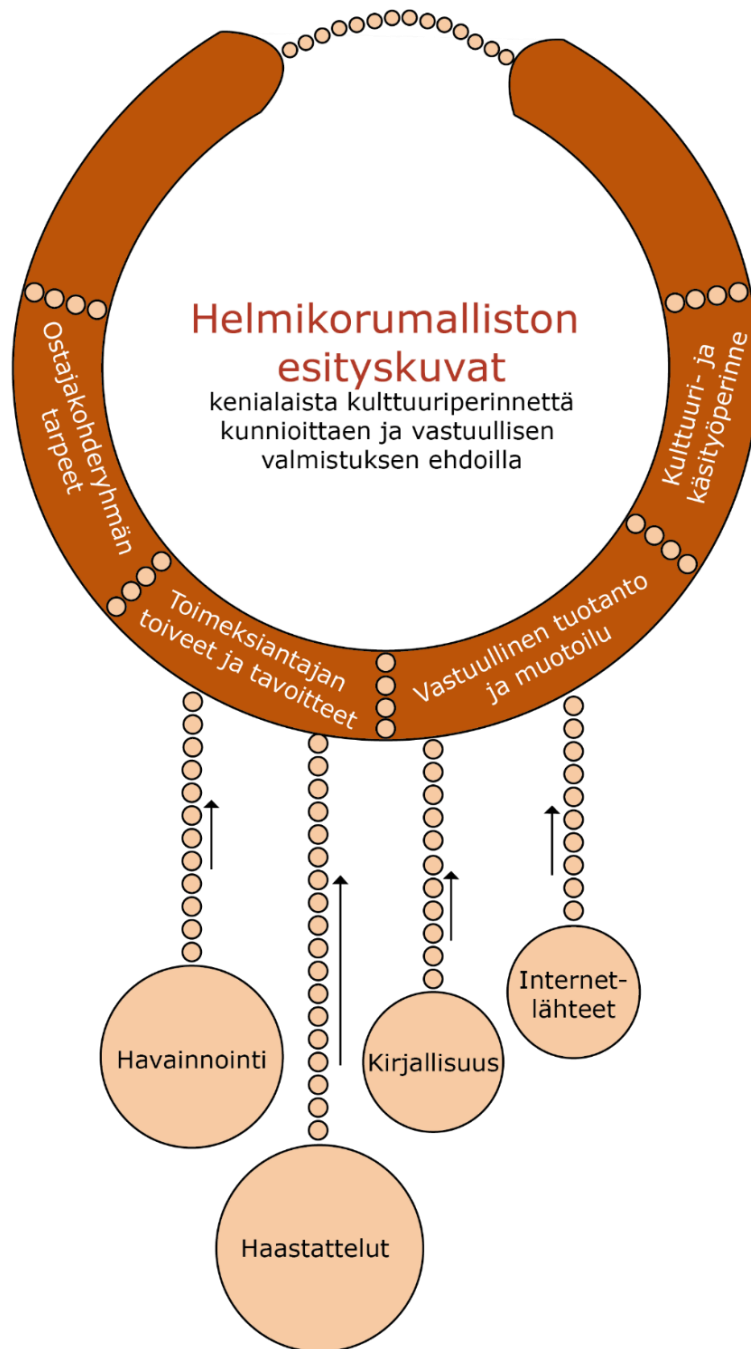
Miten Mara Experts Camp -hankkeen arvot saadaan näkymään korumallistossa?

Tiedonhankintamenetelminä pääosassa ovat asiantuntijoiden haastattelut. Haastattelin kolmea yrittäjää, jotka valmistuttavat erilaisia tuotteita Afrikassa vastuullisilla periaatteilla. Lahtelainen Wilson Kirwa tuottaa kahvia Keniasta Suomeen Wilson Coffee -yrityksessään. Minna Impiö on toisena osakkaana Mifuko-yrityksessä, joka jälleenmyy Keniassa käsin punotuja koreja. Mioona Design -brändin perustaja Oona Ritari suunnittelee muun muassa jalkine- ja asustetuotteita, jotka tuotetaan eri puolilla Afrikkaa.

Toisena hyvin tärkeänä tiedonlähteenä toimii oma havainnointini ja kokemusasiantuntijuuteni kevään 2018 Kenian matkalta, josta minulla on kirjoitettua ja kuvallista raporttiaineistoa. Lisäksi hyödynnän aiheeseen sopivaa kirjallisuutta. Käytän yhtenä tiedonlähteenäni erilaisia verkkoartikkeleita sekä muuta vastaavaa sisältöä.

1.4 Viitekehys ja prosessikaavio

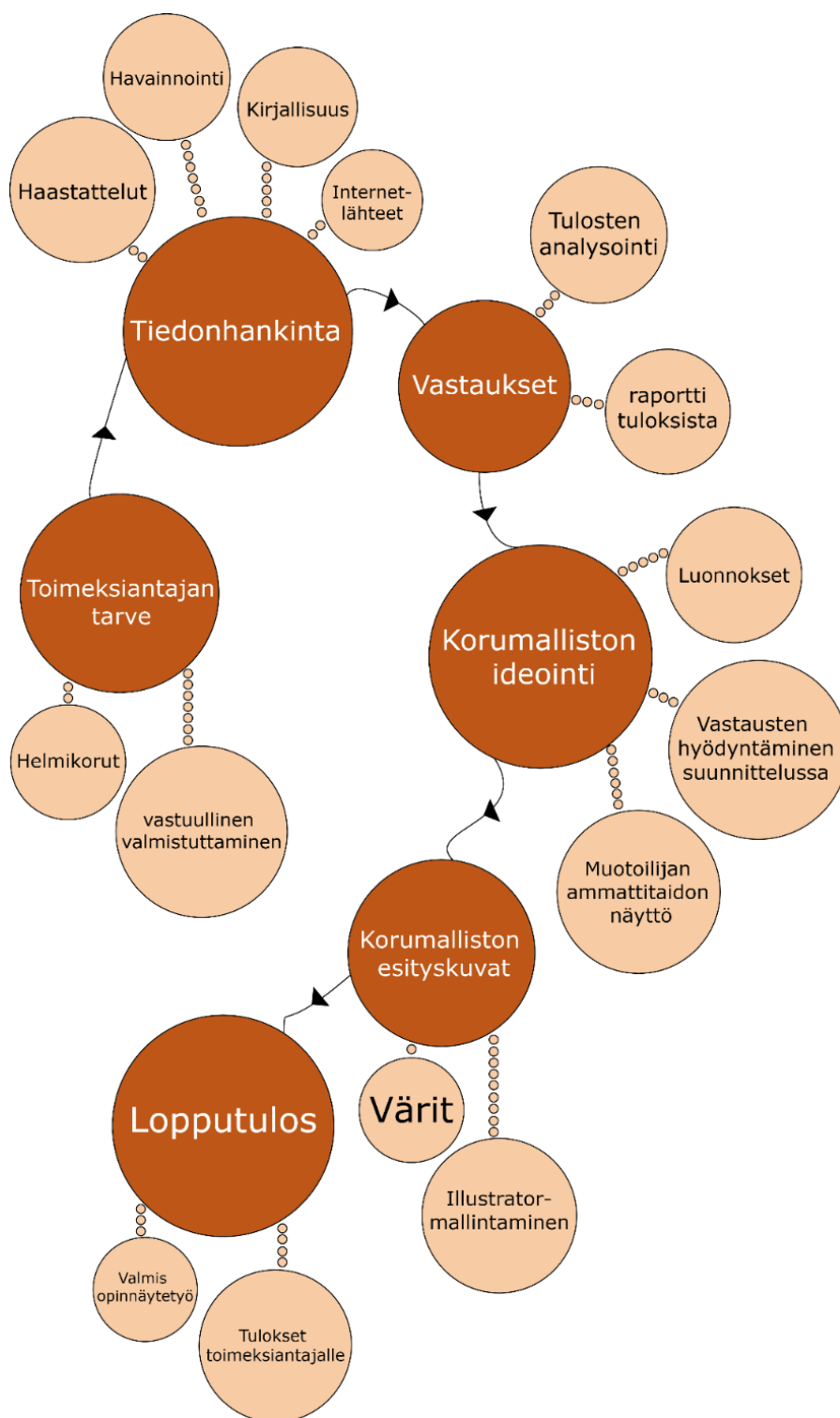
Opinnäytetyön sisällön ja työn prosessin hahmottamisen avuksi tein viitekehysten sekä prosessikaavion. Nämä visuaaliset mallinnukset avaavat opinnäytetyöni aiheita, kysymyksiä ja työn etenemisprosessia.

Kuva 6. Viitekehys

Viitekehys (kuva 6) kuvaa opinnäytetyöni lopputulokseen vaikuttavia aihe-alueita sekä näihin aiheisiin liittyviä tiedonkeruumenetelmiä. Työni teeman mukaisesti hahmotin viitekehyksen kaulakorun muotoiseksi. Kaulakorun keskellä on työn lopputulos – valmis korumallistosuunnitelma. Tämä tarkoittaa konkreettisesti malliston esityskuvia. Korun kehällä kiertävät mallistoon vaikuttavat kysymykset: ostajakohderyhmän tarpeet, toimeksiantajan toiveet, korujen valmistajien kulttuuri- ja käsityöperinteen kunnioitus ja malliston tuotannon mahdollistaminen eettisesti ja ekologisesti kestävästi. Juuri nämä teemat tulevat vaikuttamaan työn lopputulokseen. Kaulakorun riippuketjuihin kirjasin erilaiset opinnäytetyössä käyttämäni

tiedonhankintamenetelmät. Ne auttavat löytämään vastaukset työssä esitettyihin kysymyksiin. Tiedonhankintamenetelmistä havainnointi- ja haastatteluympyrät ovat kirjallisuus- ja internet-lähteet -osioita suurempia, sillä ne ovat menetelmistäni tärkeimpiä ja hyödynnän niitä eniten.

Kuva 7. Prosessikaavio

Prosessikaavio (kuva 7) taas ilmentää opinnäytetyön valmistumisprosessin visuaalisesti. Se näyttää työn eri vaiheet niiden toteutusjärjestyksessä.

Oranssit, suuremmat ympyrät ovat työn pääetappeja eli prosessin vaiheita. Vaaleisiin, pääympyröistä lähteviin kehiin olen kirjannut prosessin vaiheeseen vaikuttavat ja huomioon otettavat tekijät sekä prosessin vaiheessa syntyvät konkreettiset asiat. Prosessi alkaa toimeksiantajan tarpeen määrittelystä, jossa korostuu vastuullinen tuotanto ja valmistajien perinteinen käsityötaito. Polku jatkuu tiedonhankintaan eri lähteistä. Tähän vaiheeseen kuuluvat haastattelukysymysten laatiminen ja haastattelujen toteutus. Niiden lisäksi haen tietoa kirjallisuudesta sekä internetistä, ja samalla aloitan opinnäytetyön konkreettisen kirjoittamisen. Kun olen saanut tietoa tarpeeksi, teen vastausten ja tulosten raportoinnin, josta jatkan itse korumalliston suunnitteluvaiheeseen. Suunnittelun alussa käytän ideointiin hyväksi erityisesti edellisen vaiheen raporttia tuotannon vastuullisuudesta. Suunnitteluvaiheessa pystyn hyödyntämään osaamistani ideoinnissa ja tuotekehityksessä, eli silloin juurikin näytän omaa osaamistani muotoilijana. Suunnittelusta syntyvien luonnosten pohjalta jatkan varsinaisen korumalliston esityskuvien laatimiseen. Tässä vaiheessa täytyy huomioida kuvien selkeys ja ymmärrettävyys, sillä korujen valmistajiksi on ajateltu Kenian paikallisyhteisön naisia, eli suunnittelijalla ja valmistajalla ei ole välttämättä mitään yhteistä kirjoitettua kieltä. Myös erilaisten väri- ja muotoilun teko on tässä suunnittelun vaiheessa mahdollista. Esityskuvista päästään lopputulokseen eli valmiiseen opinnäytetyöhön, jonka tulosta arvioi opettajien lisäksi toimeksiantaja ainakin malliston osalta.

2 KULTTUURI- JA KÄSITYÖPERINNE AFRIKASSA

Tässä kulttuuri- ja käsityöperinne -osiossa käsittelen erityisesti afrikkalaista Maasai-heimon kulttuuria ja sen käsityöperinteitä, sillä Mara Experts Camp -hankkeen toiminta-alue keskittyy juuri tämän yhteisön hallitsemalle alueelle ja yhteistyöhön kyseiseen heimoon kuuluvien kanssa.

Yleisesti afrikkalainen kulttuuri on erittäin laaja, niin kuin on itse maanosaakin. Historian aikana tehtyjä länsimaiden siirtomaavalloituksia on vaikea jättää mainitsematta, kun puhutaan Afrikan kulttuurista. Länsimaiset tutkimusretkeilijät ja orjakauppa rantautuivat maanosaan 1600-luvulta alkaen, ja 1800-luvulla orjakaupan kiellon vuoksi länsimaat ryhtyivät Afrikan maiden siirtomaavalloituksiin. (Marjomaa, 2011, s. 82) Erittäin vanhat eri afrikkalaisten heimojen tavat ja perinteet ovat väkisin muokkautuneet näiden historian tapahtumien johdosta. Afrikan maanosaan mahtuu paljon erilaisia kulttuureja, uskontoja ja kehitystä.

2.1 Maasai-heimo Keniassa

Maasai-väestö tarkoittaa Afrikassa maankieltä puhuvaa kansaa (Maasai Wilderness Conservation Trust, 2016). Maantieteellisesti tämä paimentolaiskansa elää suurimmaksi osaksi Kenian ja Pohjois-Tansanian alueella, jossa myös Afrikan suurimmat kansallispuistot sijaitsevat. Maasai-väestön suuruus on tällä hetkellä arviolta 900 000 henkilöä, ja suurin osa heistä puhuu maankielen lisäksi alueen virallisia kieliä swahilia sekä englantia. (Siyabona Africa, 2017)

Maasaiden elämäntapa on alun perin painottunut paimentolaisuuteen ja vaeltamiseen. Yhteisö on vaihtanut asuinympäristöään safarin luonnon kausittaisen kierron mukana. Tämän vuoksi yhteisön asuinrakennukset on valmistettu paikallisesta ympäristöstä löytyvistä materiaaleista: mudasta, oksista ja lehmänlannasta. Asumusten rakentaminen on ollut perinteisesti naisten työtä, sillä miehet ovat keskittyneet yhteisön suojeluun villipetoja vastaan. Yhteisössä jotkut miespuoliset henkilöt voivat saavuttaa Maasai-soturin aseman. (Maasai Assosiation, n.d.)

Kuva 8. Maasai-heimon miehet esittävät kulttuurilleen perinteistä tanssia.

Maasait ovat ylpeitä omasta kulttuuristaan sekä tavoistaan. He ovatkin Afrikassa yksi harvoja heimoja, joihin ovat vaikuttaneet hitaammin länsimaiden teollistavuus tai Kenian ja Tansanian hallitusten kehotukset luopua tavoistaan (Siyabona Africa, 2017). Silti oman havaintoni mukaan nykypäivän Maasait asuvat ajanmukaisemmissa, pysyvämmissä asumuksissa, pukeutuvat arkisin moderneihin vaatteisiin ja useilla on käytössään televisio, puhelin tai älylaite varallisuudesta riippuen. Kenian yleisen kaupungistumisen myötä heimojen tiukka yhteisöllisyys pikkuhiljaa väljenee, vaikka perheen ja kylän yhteisöllisyys on selkeästi edelleen erittäin tärkeää heimolle.

2.2 Paikallinen käsityö

Tässä osiossa selvitän erilaisia käsityöperinteitä Keniassa ja etenkin Maasai-heimossa. Maasta löytyy monenlaista käsityöosaamista, vaikka teollistuminen on selvästi vaikuttanut myös kyseisiin perinteisiin. Tunnusomaisin kädentaito ovat Maasai-helmikorut, joita käsittelen jäljempänä tarkemmin oman alaotsikkonsa alla. Toinen hyvin näkyvä merkki Maasai-käsityöistä on perinteinen monikäyttövaate shuka, johon palaan myös jäljempänä paremmin.

Kenian Makuenin alueella on syntynyt perinne kiondo-korien punontaan 1930-luvun alussa. Koreihin pääasiassa kerättiin alun perin hedelmät ja vihannekset sadonkorjuunaikana, mutta monikäyttöiset korit toimivat apuna myös ostoksien kantamisessa ja taloushyödykkeiden varastoimisessa. Käyttötarkoituksensa mukaan korien punontatekniikka saattaa vaihdella. Veden säilyttämiseen tarkoitettut korit vuorataan savella, jotta ne saadaan nestettä pitäviksi. Koreja punotaan monista eri materiaaleista, kuten paikallisesta luonnosta löytyvistä palmun- ja banaaninlehdistä. Lisäksi

bambua, villaa ja sisalkuitua käytetään yleisesti korien materiaaleina. Kori-punonnan taito siirtyy perinteisesti äidiltä tyttärille, ja punonnassa omia erityistaitojaan voi osoittaa korien värikkäillä ja mutkikkailta kuvioilla. (Mifuko, n.d.)

Kuva 9. Kiondo-korien punontaa. (Courtesy Craftafrika, n.d.)

Afrikan tunnetuin tekstiili kikoi taas on täyspuuvillasta, perinteisesti käsin kudottu suorakaiteen muotoinen monikäyttötuote, jonka lyhyemmissä päädyissä on käsin rullatut hapsut. Kuvioinniltaan kikoi on raitainen, ja raitojen tiheys sekä asettelu vaihtelee malleittain. Kikoi on syntynyt Itä-Afrikassa ja se onkin erityisen suosittu swahilinkielisellä alueella. Alun perin tekstiiliä on käytetty kehon ympärille käärittynä. Sitä käyttivät erityisesti miehet suojautuakseen päiväntasaajan voimakkaalta auringolta kuumuudelta. Nykyään kikoita käytetään todella monipuolisesti sekä erilaisiin pukeutumistarkoituksiin että kodin tekstiilinä tai rantavilttinä. (Miansi Gift, 2018; The Kikoy Company, n.d.)

Kuva 10. Värikkäitä kikoi-kankaita. (Laurakomanga, 2015)

2.2.1 Maasai-helmikorut

Maasai-heimolle tärkeä ja perinteinen käsitöiden muoto ovat värikkäät helmikorutyöt. Vaikka korujen lasihelmet on tuotettu alun perin Intiassa ja rantautuneet Keniaan eurooppalaisten mukana, ovat koruvalmistuksen perinteet jo satoja vuosia vanhat. (Wijngaarden, 2017)

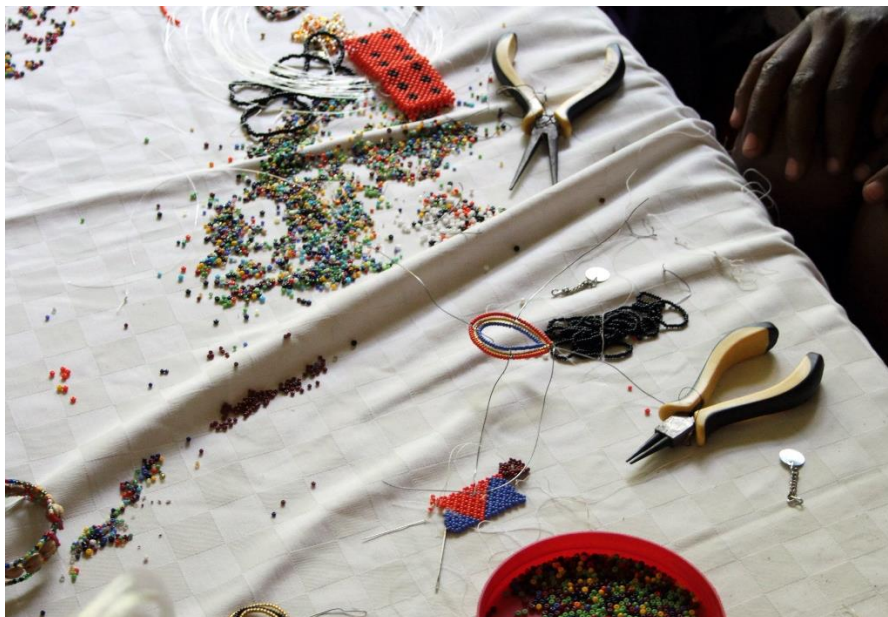
Matkallani Keniassa paikalliset naiset esittelivät, millaisista materiaaleista korut nykyään valmistetaan. Maasai-helmet ovat hyvin pieniä, halkaisijaltaan noin 2 mm tai jopa sen alle. Tänä päivänä helmien materiaali on useimmiten muovi, ja helmiä tuodaan Afrikkaan etenkin Aasiasta. Lisäksi helmikorujen valmistukseen käytetään siimaa, rautalankaa tai puuvillalankaa korun mallista ja käytettävyydestä riippuen. Joissain koruissa käytetään lisäksi nappeja, isompia yksittäisiä helmiä tai muovista valmistettuja osia katseenvangitsijoina.

Kenian matkallani kuulin naisilta, että korujen helmien eri väreillä on perinteisesti ollut omia merkityksiä, vaikka värejä käytetäänkin (ainakin nykyään) melko vapaasti. Musta merkitsee kansaa, ja sitä käytetään hautausväriä kuten Euroopassakin. Punainen on veren väri. Vihreä ja sininen vihjaavat luontoaiheisiin: vaaleansininen viittaa mereen ja vihreä taas yhdistetään luonnon lisäksi rauhaan. Perheen symbolina käytetään tummansinistä. Valkoinen taas ilmentää rauhan lisäksi tasapainoa. Oman matkavainnointini pohjalta keltaiselle ja oranssille värille ei ollut erityisiä merkityksiä, mutta Thompson Safarisin (2016) mukaan oranssilla voidaan viitata ystäväyteen ja lämpöön, kun taas keltainen voi merkitä hedelmällisyyttä sekä aurinkoa. Yleisesti iloisissa juhlissa kaikki värit ja värikkyyys yleensä on sallittua ja toivottavaa. Erityisesti iloisien päivien koruissa käytetään ketjuista roikkuvia hopealevyjä, jotka korun kantajan liikkuaessa kilisevät riemukkaasti.

Kuva 11. Tyypillisiä Maasai-helmikoruja

Helmikorujen kuvioilla on värien lisäksi ilmennetty henkilöiden ikää ja statusta heimossa. Yleensä korkeammassa asemassa olevat käyttävät monimutkaisemmilla kuvioilla varustettuja koruja, jotka ovat usein myös värikämpiä. (African Crafts Village. n.d.) Itse havainnoin Kenian matkalla, että koruissa erilaisten kuvioden käyttö tuntui olevan kuitenkin hyvin vapaata iästä ja statuksesta riippumatta. Tyypillisimmät kuviot koruissa ovat raita-, neliö-, suorakaide-, vinoneliö- ja kolmiokuvioita tai näiden yhdistelmiä. Tämä johtuu oman huomioni mukaan pitkälti korujen valmistustekniikasta. Yksittäisille kuvioille en valitettavasti löytänyt mistään lähteestä selkeitä merkityksiä.

Kuva 12. Maasai-koruhelmiä ja muita korujen valmistustarvikkeita

Matkallani Maasai-heimon jäsenet vahvistivat, että helmikoruja valmistavat pääasiassa naiset, jotka tekevät niitä yleisimmin iltapuhteena päivän töiden jälkeen. Perinteisesti vaimot ovat valmistaneet miehilleen heidän korunsa. Kuten monet käsityöperinteet yleensäkin, myös Maasai-korujen valmistustekniikan oppi siirtyy yhteisössä äidin opettamana tyttärelle. Havainnointimatkallani opin myös, että naiset saattavat suunnitella vaikeita-kin omia kuviomalleja, joita vain he itse osaavat valmistaa. Näin he saavat mahdollisuuden vaihtokaupalle, kun naiset ostavat ja myyvät koruja muille yhteisön jäsenille niissä kuvioissa, joita itse erityisesti osaavat tehdä.

Kun haastattelin design-yrittäjä Oona Ritaria (haastattelu 05.09.2019) kävi ilmi, että hän tuntee afrikkalaisia Maasai-heimon jäseniä. Hänen Maasaiystävänsä ovat Ritarin mukaan valmiita jakamaan oman koruvalmistuksen taitonsa. Arvokasta käsityötaitoa ei siis yhteisöissä yritetä erikseen pitää omana, vaan osaamista jaetaan mielellään muille, ja näin lisätään käsityöosaamisen jatkuvuutta hyvin monipuolisesti. Ritarin mukaan Maasaihelmikoruja valmistavatkin Afrikassa myös muut kuin vain Maasai-heimon kuuluvat henkilöt.

2.2.2 Shuka – Maasai-soturin tunnusmerkki

Eryteisesti Maasaiden käyttämä ja Afrikan huovaksikin kutsuttu shuka on toinen perinteinen ja erottuva yhteisön tunnusmerkki (Johnson, 2018). Shuka on neliön muotoinen, sivuiltaan päärmätty kangas, joka useimmiten puetaan hartioiden päälle viitaksi. Tämä monikäyttöinen vaate suojelee kantajaansa niin Afrikan kylmiltä öiltä kuin safarin karulta maastoltakin (AnswersAfrica, 2019). Kenian matkallani havainnoin ja kuulin, että shuka on perinteisesti kuvioinniltaan ruudullinen. Siinä suosituimmat värit ovat edelleen punainen ja musta, vaikka muitakin kirkkaita värejä käytetään. Ruutukuviointien koko ja välistys voivat vaihdella. Vaikka shukaa valmistetaan nykyään harvemmin itse käsityönä, sen valmistuksen juuret ovat kuitenkin syvällä Maasai-kulttuurissa ja käsityöperinteessä.

Kuva 13. Shuka-viittoja Maasai-miesten harteilla

Shuka-kankaan alkuperästä on historian aikana kiistelty, eikä täyttä varmuutta asiaan ole tänä päivänäkään saavutettu. Toiset väittävät, että kangas tuotiin siirtomaa-ajalla skotlantilaisten lähetyssaarnaajien mukana Maasaiden yhteisöön. Toisen kertomuksen mukaan taas kaupallisempien kankaiden saavutettua Itä-Afrikan orjakaupan seurauksena, päädyttiin kangasta värjäämään perinteisillä luonnosta saatavilla väriaineilla ja näin shuka sai alkunsa. Joka tapauksessa shuka on valmistettu ennen käsityömenetelmillä yhteisön sisällä. Nykyään kun teollisuus on levittäytynyt myös Afrikan maaseudulle, on shukan valmistus siirtynyt teolliseen tuotantoon pääasiassa Tansanian Daar es Salaamiin ja jopa Kiinaan. (AnswersAfrica, 2019)

2.3 Kulttuuriperinne nykypäivän tuotteissa ja eri kulttuurien sekoittaminen

Erilaisia yhteisöjen kulttuuriperinteitä on tuotu kaupallisiin nykypäivän tuotteisiin ympäri maailmaa – välillä onnistuneesti ja välillä ehkä vähemmän kunnioittavasti. Tällaisia esimerkkejä löytyy Suomenkin sisältä; Lapissa matkailutoimintaan on jo vuosia kaupallistettu saamelaisperinteitä. Tämä näkyy matkailuyritysten markkinoinnissa. Saari (2017) toteaa suomalaisten matkailuyritysten antavan usein vanhanaikaisen kuvan saamelaiskulttuurista. Monien kulttuuriyhteisöjen perinteiden kaupallistamisessa voi tulla vastaan eettinen ongelma; kulttuuriyhteisöt halutaan esittää myyttisinä ja vanhanaikaisina, vaikka yhteisöjen tavat ja perinteet kehittyvät kaiken aikaa yhtä lailla kuin muukin maailma. Tämän myyttisyyden illuusion luomista havainnoin itse jonkin verran Maasai-heimon kyläkierrokselle osallistuessani. Kyläkierroksen aikana paikalliset olivat pukuneet perinteiset heimopukunsa ylleen ja paikallisia tapoja kerrottiin enimmäkseen vain historian näkökulmasta. Kyläkierron toimikin mielestäni enemmän historiallisena esityksenä, vaikka selitysten mukaan annettiin ymmärtää, että kaikkia esiteltyjä perinteitä noudatettaisiin vieläkin.

Turisteille kaupattavissa käsityötuotteissa esiintyy niin kutsuttuja ”kiinakopioita”, eli hienolla ammattitaidolla tehdystä tuotteesta on otettu mallia ja valmistettu saman näköinen massatuotantona halvemmilla materiaaleilla. Yleensä nämä kopiot ovat laadultaan paljon huonompia alkuperäisiin käsityötuotteisiin nähden. Tämä voi hämärtää ymmärrystä oikeasti ajan ja tarkkuuden kanssa tehtyjen käsitöiden todellisesta arvosta. Millä keinoilla sitten voitaisiin palauttaa eri kulttuurien perinteisten käsitöiden arvo? Ja pystyvätkö aidot käsityötuotteet enää kilpailemaan teollisesti valmistettujen tuotteiden rinnalla? Jotta voidaan puhua kestävästä toiminnasta, tulee ennen tuotteiden suunnittelua ymmärtää kulttuurista inspiroitumisen ja kulttuurisen omimisen erot ja rajat. Selvitin asiantuntijahaastatteluiden avulla, mikä on sallittua ja hyväksyttävää, kun eri kulttuurin käsityöperinnettä käytetään kaupallisten tuotteiden valmistuttamisessa.

Toimiva, eri kulttuurien välinen yhteistyö voi luoda myös positiivista kehitystä niin länsimaisille suunnittelijoille kuin afrikkalaisille käsityöntekijöillekin. Esimerkiksi Minna Impiö (haastattelu 24.09.2019) näkee, kuinka suomalaisyrityksen yhteistyö Kenian maaseudulla asuvien naisten kanssa auttaa ylläpitämään paikallista koripunontaperinnettä. Kuten jo aiemmin on todettu, käsityötaidot ovat afrikkalaisissa yhteisöissä siirtyneet perinteisesti äidiltä tyttärille. Koska tämä traditio on koettu tärkeäksi, voidaan vastuullisesti toteutetulla käsitöiden valmistuttamisella taata tradition jatkuvuus. Samalla valmistusmaan paikallisväestö työllistyy tuttuja käsitöitään tekemällä. Koska punotut korit ovat afrikkalaisille arkipäiväisiä taloushyödykkeitä eikä niiden käyttöön liity erityisiä rituaaleja tai perinteitä, ei Impiön mukaan tämän käsityötaidon hyödyntäminen kaupallisessa mielessä ole mitenkään epäeettistä.

Wilson Kirwa (haastattelu 22.08.2019) uskoo, että pääasiassa suunnittelussa, jossa eri kulttuurien perinteitä yhdistetään, syntyy jotain mielenkiintoista ja hyvää. Hän korostaa toiminnassa kuitenkin molemminpuolista sopimista ja yhteisiä päätöksiä. Paras lähtökohta toiminnalle on yhteisöllinen, yhteisten arvojen vuoksi tekeminen.

Oona Ritari (haastattelu 05.09.2019) pitää tuotteissa eri kulttuurien perinteiden sekoittamista lähinnä rikkautena. Kun hän suunnittelijana yhdistää erilaisten kulttuurien materiaaleja, elementtejä ja tekniikoita samaan tuotteeseen, hän toivoo luovansa yhteisöllistä ja positiivista, kulttuurit yhteen tuovaa arvoa asiakkailleen. Toki hän neuvoo, että ennen kulttuurista inspiroitumista kannattaa perehtyä aiheeseen kunnolla ennen käytännön toteuttamista. Hänen mukaansa on tärkeää jättää rauhaan sellaiset esineet, vaatteet sekä asusteet, joita käytetään kulttuurin sisällä pelkästään traditioissa tai juhlissa; esimerkiksi häät, hautajaiset jne. Muuten hän kokee, että eri kulttuureista inspiraation ammentaminen uusiin tuotteisiin kertoo enemmänkin kulttuurin arvostamisesta.

Monia afrikkalaisia käsityöläisiä tuntevana Ritari on huomannut, ettei afrikkalaisessa kulttuurissa erityisesti ole käsitettä patentti tai mallisuoja. Jos

joku kehittelee hyvin myyvän mallin, alkavat lähes kaikki tekemään ja myymään samaa, jos taidot vain riittävät. Näin ollen afrikkalaisessa käsityön tekemisen kulttuurissa ei tällä hetkellä juurikaan yritetä kilpailla erottuvuudella. Samalla afrikkalaiset ovat myös innokkaita jakamaan ja opettamaan länsimaisille henkilöillekin omaa osaamistaan ja perinteitään. Ritari on mm. päässyt oppimaan ugandalaisten naisten opissa perinteistä koripunontaa ja batiikkivärjäystä.

3 TUOTTEIDEN VASTUULLINEN TUOTTAMINEN

Tuotteiden vastuullinen tuottaminen perustuu useampaan arvoon, joiden pohjalta tuotantoa toteutetaan. Valmistamisessa tulee ottaa huomioon niin ympäristöön vaikuttavat tekijät kuin ihmisten ja eläinten hyvinvointi. Vastuullisesta tuotannosta hyötyvät niin luonto, työntekijät kuin yrityskin. (UMass Lowell, n.d.)

Tällä hetkellä yritysten vastuuraportointi on vapaaehtoista, mutta tilanne saattaa olla muuttumassa. Yhteiskuntavastuullinen yritys lupaa toiminnassaan ottaa vastuun toimintansa vaikutuksista firman sidosryhmiin sekä yhteiskuntaan. Vastuullinen yritys noudattaa pitkällä aikavälillä kestävää toimintaa, noudattaa lakeja, kunnioittaa ihmisoikeuksia, ymmärtää ympäristövaikutukset ja toimii avoimesti. Yhteiskuntavastuun noudattaminen on yrityksille usein tärkeä valinta firman maineen ja kilpailukyvyn vuoksi, sillä sijoittajat tai rahoittajat eivät erityisesti innostu vastuuttomista yrityksistä. (Kuluttajaliitto, n.d.) Oman havainnointini mukaan yritykset kertovat tuotantonsa vastuullisuudesta hyvin vaihtelevasti. Ne usein painottavat toiminnassaan jotain tiettyä arvoa. Lisäksi vastuullisuuskertomukset ovat monesti hyvin epäkonkreettisia, mikä jättää kuluttajille joskus hyvin paljon tulkinnanvaraa. Tämä tarkoittaa, että kuluttajan voi olla hyvin vaikeaa varmistaa ostamansa tuotteen todellinen vastuullisuus, sillä jokainen firma voi periaatteessa kertoa omaa totuuttaan vastuullisesta toiminnastaan.

On kuitenkin olemassa esimerkiksi erilaisia sertifikaatteja, joita yritykset voivat ostaa käyttöönsä ja siten osoittaa toimivansa standardien mukaisesti. Sertifikaateilla voidaan osoittaa esimerkiksi laadunhallinnan, ympäristöasioiden ja työturvallisuuden olevan kunnossa. Sertifikaatteja myöntävät ja valvovat sertifiointiorganisaatiot. Sertifikaatit myönnetään erilaisen arviointimenetelmien perusteella, ja sertifikaatteja voidaan arvioida ja tarkastaa säännöllisesti esimerkiksi vuosittain. (Finas, 2016; Sertifiointi.com, n.d.)

Vaikka yritykset hankkivat vastuullisuusmerkkejä tai sertifikaatteja, ne eivät kuitenkaan varmista tuotannon vastuullisuutta kokonaisuutena. Tämä johtuu siitä, että sertifikaatit painottavat jotain tiettyä asiaa tai vaihetta yrityksen tuotteissa tai toiminnassa. Toki sama yritys voi ostaa useita sertifikaatteja, jolloin vastuullisen toiminnan edellytykset lisääntyvät. Asiantuntijahaastatteluvani Wilson Kirwa (haastattelu 22.08.2019) kehottaisikin kuluttajia suhtautumaan hieman varauksella erilaisiin sertifikaatteihin ja merkintöihin, sillä hänen mukaansa jotkin niistä saattavat olla lähinnä nimellisiä leimoja rahalla ostettuna. Silloin sertifikaatti ei välttämättä toteudu oikeasti tuotannossa, koska sitä ei välttämättä valvota juuri lainkaan. Lisäksi Kirwan mukaan joissain sertifikaattien sopimuksissa ei ole huomioitu käytännön realiteetteja. Silloin vastuullisuudesta kirjatut hyödyt jäävät näennäisiksi.

Vastuullinen tuotanto liittyy lähes aina kestäväen kehityksen mukaiseen toimintamalliin. Kestävä kehitys on yhdistelmä ekologista, sosiaalista ja taloudellista kehitystä. Se tavoittelee hyviä elämisen mahdollisuuksia nykyisille sekä tuleville sukupolville. Ekologisesti kestävässä kehityksessä pyritään pieneen kulutukseen, tuotteiden pitkäikäisyyteen ja lokaaliin eli paikalliseen toimintaan (Kyrö, 2006, s. 15). Sosiaaliseen kehitykseen taas sisältyvät arvot tasavertaisista elin- ja työolosuhteista sekä köyhyyden vähentämisestä ja poistamisesta. Taloudellisesta näkökulmasta kestävässä kehityksessä tavoitellaan laadukasta, tasaista ja pitkäjänteistä talouskasvua. (Kestäväkehitys.fi, n.d.)

3.1 Vastuullisen tuotannon esimerkkiyrityksiä Keniassa

Ympäri maailmaa löytyy yrityksiä, jotka toimivat vastuullisuuden periaatteiden mukaan. Tutkimukseni referensseiksi selvitin muutaman esimerkin tämänkaltaisista afrikkalaisista yrityksistä sekä suomalaisfirmoista, jotka valmistuttavat tuotteita Afrikassa. Näidenkin yritysten välillä on hieman eroja heidän vastuullisuuden tavoitteissaan – toiset painottavat enemmän tuotantoväen työllistymistä, sosiaalista turvaa ja vaurastumista, osa taas nostaa esiin ekologiset materiaalit.

Kenian pääkaupungissa Nairobissa toimii Kazuri Beads -yritys, joka valmistaa erilaisia keramiikkatuotteita ja työllistää erityisesti paikallisia yksinhuoltajaitejä (Kazuri, n.d.). Pääsin Kenian-matkalla vierailulle Kazurin tehtaan tiloihin sekä heidän myymäläänsä. Kuulin tehdaskierroksella laajasti yrityksen toiminnasta, ja näin omin silmin yritysideoita käytännössä. Huomasin itse firman vastuullisuusperiaatteiden todellisen toimivuuden. Tehdaskierroksella kuulin oppaaltamme, että yrityksen tuotteita myydään Nairobien oman myymälän lisäksi myös Amerikkaan ja Eurooppaan eri jälleenmyyjille.

Kuva 14. Kazuri Beads -keramiikkahelmiä valmiina ja työvaiheessa.

Kenialainen suunnittelija Adele Dejak kiinnittää nettisivujensa mukaan tuotannossa huomiota erityisesti itäafrikkalaisten yhteisöjen kouluttamiseen ja työllistämiseen. Lisäksi hän kuvailee käyttävänsä korujen ja laukujen tuotannossaan ekologisia materiaaleja. (Adele Dejak, 2019)

Kuva 15. Adele Dejakin koru- ja laukkumalleja. (Craftafrika 2016)

Suomalaisen Mum's-yrityksen toiminta perustuu sen perustajan Outi Puron henkilökohtaisiin arvoihin, jotka ovat vastuun otto ihmisestä ja ympäristöstä. Mum's teettää tuotteita muun muassa Afrikassa. Yritys työllistää erityisesti kehittyvien maiden käsityöläisnaisia. Lisäksi sisustustuotteiden materiaaleina käytetään osittain vaateteollisuuden leikkuujätettä. (Puro, 2019)

Kuva 16. Mum's-tuotteiden valmistusta käsityönä. (Mum's n.d.)

Näiden esimerkkien lisäksi opinnäytetyötä varten haastatellut asiantuntijat ovat suomalaisia, Keniassa tuotteita valmistuttavia henkilöitä. Heidän tavoitteisiinsa kuuluu myös vastuullinen yritystoiminta ja yhteistyö afrikalaisten kanssa. Esittelen nämä toimijat tarkemmin seuraavassa osiossa.

3.2 Vastuullisuuden arvojen mahdollistavat toimet

Jotta voin toteuttaa korumallistossani vastuullisia arvoja, selvitin vastuullisen valmistuttamisen periaatteita asiantuntijoiden haastatteluilla. Ensimmäisenä haastattelin kenialaissyntyistä Wilson Kirwaa, joka monen henkilökohtaisen projektinsa lisäksi on ollut perustamassa muun muassa Wilson Coffee -yritystä, joka tuo laadukasta kenialaista kahvia Suomen ruokakauppoihin.

Kirwa (haastattelu 22.08.2019) korostaa tuotannon vastuullisuudessa sen läpinäkyvyyttä, sopimuksia sekä valvontaa. Läpinäkyvän tuotannon esimerkkinä hän käyttää Wilson Coffeen omaa toimintaa – kahvin alkuperä merkitään ja koodataan tuote-eriin niin tarkasti, että pavut voidaan jäljitellä yksittäisen Keniassa kasvavan kahvipensaun tarkkuudella. Sopimuksilla voidaan varmistaa sekä valmistuksen ekologisia että sosiaalisia ulottuvuuksia. Niillä voidaan esimerkiksi kieltää haitallisten kemikaalien käyttöä tuotannossa, tai säätää työntekijöiden työaika- ja palkkaehtoja. Jotta sopimuksista olisi oikeaa hyötyä, niitä tulee Kirwan mukaan myös konkreettisesti valvoa.

Kirwa on todennut pienosuuskuntamallin hyväksi toimintamalliksi pienissä afrikkalaisissa kylissä. Osuuskunta pystytään perustamaan pienelläkin sijoituksella, ja näin useampi kylän asukas pystyy hankkimaan itselleen lisää tuloja. Osuuskunta taas vahtii voittojen tasapuolista jakautumista.

Toinen haastateltavani oli Mioona Design -brändin yrittäjä Oona Ritari (haastattelu 05.09.2019). Hän valmistuttaa suunnittelemaansa jalkineita, laukkuja, koruja ynnä muita tuotteita Euroopan lisäksi eri puolilla Afrikkaa. Hänellä on tuotteilleen korkeat laatuvaatimukset ja hän vaatii tuotannossa erityisesti sen eettisyyttä. Ritarikin painottaa toiminnan onnistumiseksi ”mustaa valkoisella” eli kirjallisia sopimuksia valmistuttajan ja valmistajan välillä. Lisäksi hän suosittelee luottohenkilöiden hankkimista paikallisväestöstä, sillä he helpottavat sopimista ja tuotannon valvontaa. Ritari on myös kokenut, että luottohenkilöt auttavat häntä pärjäämään Afrikan bisnesmaailmassa, joka on vielä hyvin miespainotteinen ja konservatiivinen. Koska Ritari pyrkii tuotteissaan ekologisuuteen, hän on päätenyt käyttämään mahdollisuuksien mukaan joissain tuotteissaan materiaalien uudelleenkäyttöä (upcycling) ja kierrätysmateriaaleja.

Haastattelin myös Minna Impiötä (haastattelu 24.09.2019), Mifuko-brändin toista yrittäjää. Mifuko valmistuttaa käsityönä Keniassa koreja paikallisilla käsityöosaajilla. Mifukon toiminta on Reilun kaupan arvojen mukaista, ja yrityksellä onkin käytössään Reilun kaupan merkki. Impiö kuvailee, että toiminnassa neuvotellaan sekä tuotteiden tilaajan että valmistajan kannalta sopiva hinta etukäteen ennen itse tuotteiden valmistamista. Lisäksi otetaan huomioon valmistajien oma tahto työn tekemiselle, varmistetaan hyvät työolosuhteet ja kiinnitetään huomiota sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Arvojen toteutumista pystytään valvomaan säännöllisillä tapaamisilla käsityöläisten kanssa sekä paikallisten kontaktihenkilöiden avulla. Toimiva yhteistyö rakentuu Impiön mukaan pitkäjänteisellä työllä ja yhteisten tavoitteiden ja selkeiden sopimusten kanssa. Jotta yhteistyö saadaan läpinäkyväksi korien ostajille, Mifuko kertoo tuotteita valmistavista käsityöläisnaisista nettisivuillaan, ja tekijät esitellään lisäksi korien tuotelapuissa. Pääosassa asiakkaille tarjotaan tietenkin itsessään laadukas tuote, vaikka lisäksi joillekin ostajille tuotteiden valmistajien esittelyt antavat lisäarvoa. Käsitöiden valmistus suomalaiselle yritykselle luo Kenian paikallisiin kyliin

omia käsityöläisnaisten yhteisöjään, jotka toimivat myös sosiaalisena ja rahallisena turvaverkkona näille kenialaisille naisille.

Tekemiäni haastattelujen perusteella voin siis vetää yhteen, että vastuullisesti toimivassa tuotannossa tulee ehdottomasti tehdä kirjalliset sopimukset tuotteiden teettäjän ja tekijöiden välille. Lisäksi sopimusten noudattamista tulee valvoa säännöllisesti ja konkreettisesti itse valmistuttavan yrityksen taholta, eikä vain odottaa ja toivoa, että mahdollisten sertifikaattien valvoja tekee alihankkijoille pistokokeita. Paras lopputulos saavutetaan, kun teettäjillä ja tekijöillä on yhteiset arvot ja käsitys tekemisestä; näin syntyy parhaiten luotettavaa ja pitkäkestoista yhteistyötä.

4 KORUMALLISTON SUUNNITTELUPROSESSI

Ennen itse korumalliston suunnittelua tarkastelin työni tutkimuksellisen osuuden vastauksia. Pohdin, mitkä tekijät tulisi ainakin ottaa huomioon suunnittelussa, jotta korujen valmistus olisi mahdollisimman vastuullista. Lisäksi mietin, mitkä Maasaiden koruperinteen piirteet ovat selvästi kulttuurin omiin rituaaleihin liittyviä, jotta vältyn kulttuuriselta omimiselta. Huomasin jo heti selvitykseni alussa, että en valitettavasti pelkkänä suunnittelijana pysty takaamaan kaikkia tuotannon vaiheita vastuulliseksi, mutta minulla on mahdollisuus antaa tuotannolle suuntaviivoja ja ohjeistuksia. Selkeämpi mahdollisuus minulla on estää korujen suunnittelussa paikallisten perinteiden väärinkäyttö.

4.1 Tuotannon arvojen ja käsityöperinteen vaikutus suunnitteluun

Selvitykseni haastattelujen perusteella tuotannosta tulee aina tehdä kirjalliset sopimukset. Tämä seikka ei kuitenkaan tule vaikuttamaan suunnittelemini mallien ulkonäköön, vaan toimii ennemminkin ohjeena toimeksiantajalleni ennen tuotannon aloittamista.

Sen sijaan minun suunnittelutyöhöni vaikuttavat tekijät ovat tuotteiden valmistajien ammattitaito, työolosuhteet, käytettävissä olevat materiaalit sekä työkalut. Kenian paikalliset Maasai-naiset osaavat erityisesti heidän helmikorujensa valmistustaidon, joten se tulee olemaan suunnittelemini korujen tekniikka. Naiset asuvat maaseudulla, joten heidän päivän töihinsä kuulu maatalous- ja kotiaskareita. Korujen valmistus painottuu heillä siis iltapuhteiksi ja vapaaehtoiseksi lisäelannon hankkimiseksi oman jaksamisen mukaan. Tekniikka ei vaadi erityisiä työoloja, vaan koruja pystytään valmistamaan kotona, kunhan siellä on tarpeeksi hyvä valaistus ja oikeat käsityökalut. Kenian matkalla havainnoin, että vaikka naiset omistivat saksia ja pihtejä siiman ja rautalangan katkaisemista varten, saattoivat he silti katkaista rautalankaakin hampaidensa avulla. Tähän työtapaan haluaisin mielelläni puuttua työturvallisuuden nimissä, mutta en ole varma tämän valvomisen mahdollisuudesta. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla, että valmistuttaja tarjoaa uusia, teräviä käsityökaluja korujen valmistajille, jotta työkenteleminen oikeilla välineillä tuntuisi naisista hyvältä ja tehokkaalta, ja näin he voisivat sitoutua käyttämään turvallisia työkaluja.

Toinen pohdinnan aihe on korujen materiaali. Nyt kuulemani tiedon mukaan Maasai-helmet tulevat pääosin Kiinasta ja ovat muovisia. Näiden helmien valmistusolosuhteita ei ole siis erityisen helppoa selvittää. Lisäksi ekologiselta kannalta materiaalien olisi hyvä tulla mahdollisimman läheltä,

mutta onko se tässä tapauksessa mahdollista? Toisaalta globaalissa mielessä Aasia ei ole niin kaukana itäisestä Afrikasta tarkasteltuna. Minulla ei valitettavasti ole resursseja selvittää korujen raaka-ainehelmien hankintapaikkoja, sillä se vaatisi bisnessuhteita tehtaille. Siksi kehottaisinkin toimeksiantajaani hyödyntämään paikallisia suhteita, ja ottamaan asiasta selvää ennen tuotantoa. Siten voisi suosia luotettavaa tahoa, joka toimii suhteellisen lähellä Keniaa.

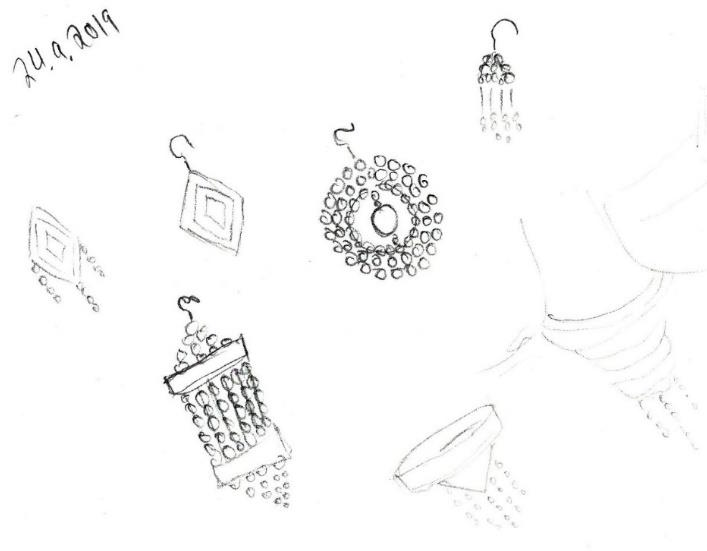
Käsityöperinteen kunnioittamisen kannalta minun on huomioitava perinteisten helmikorujen käyttötavat ja mahdolliset merkitykset ennen suunnittelua. Voin nyt tutkimustuloksista päätellä, että korut pystytään hyväksytysti valmistamaan Maasaiden perinteisellä tekniikalla, vaikka olen suunnittelijana länsimaalainen. Aion kuitenkin ottaa jonkin verran huomioon eri värien merkitykset suunnittelussa. Siten voin värien kautta luoda korumallistolle myös tuotetarinaa ja tuoda esiin Maasai-helmikorujen perinteitä ostajille oikealla tavalla. Koska pääpantakorut liitetään heimossa erityisesti heidän omiin perinnejuhliinsa, en tule suunnittelemaan niitä tähän mallistoon, joka tullaan kohdentamaan turisteille. Muuten ei ole juurikaan rajoituksia korujen visuaaliselle suunnittelulle.

4.2 Asiakaskohderyhmän huomiointi suunnittelussa

Minun tulee hahmottaa suunnittelussa myös korujen ostajien mieltymykset ja tarpeet. Korumalliston myynti toteutetaan Keniassa Mara Experts -campin matkamuistomyymälässä. Tämä tarkoittaa, että koruja ostaa todennäköisimmin länsimaalainen turisti. Ostaja on useimmiten naispuolinen, sillä oman huomioni mukaan länsimaissa naiset käyttävät huomattavasti enemmän koruja kuin miehet. Länsimaisten ja varsinkin pohjoismaisten turistien värien käyttö asusteissaan on usein huomattavasti hillitympää kuin afrikkalaisilla. Siksi yritän ottaa tämänkin huomioon, jotta korut päätyisivät ostajilla oikeasti käyttöön eikä vain kirjahyllyyn koristeiksi tai kaa-pin perälle matkan jälkeen. Lisäksi minun tulee huomioida tuotteiden suunnittelussa niiden realistinen koko, paino, kestävyys ja pakattavuus, koska korujen ostaja todennäköisesti kuljettaa korut kotiin matkalaukussa tai rinkassa. Koru tulee olemaan ostajalleen myös muisto matkasta, joten afrikkalaisuus ei tietenkään saa jäädä muiden tuotteen ominaisuuksien varjoon.

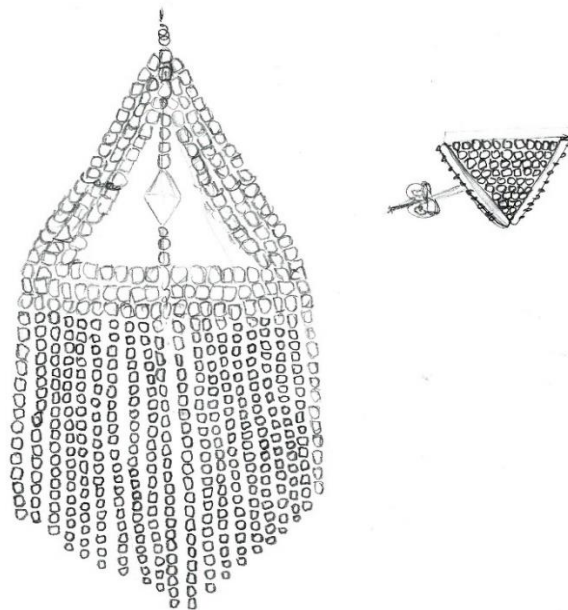
4.3 Ideointi ja luonnostelu

Kun aloitin korumalliston ideoinnin, tein ensin moodboardin (kuva 17) eli ideakuvakollaasin. Olin jo aiemmin tehnyt ryhmätyönä Mara Experts Camp -hankkeelle brändin ilmeen, joten hyödynsin moodboardissa jo tässä edellisessä projektissa kertynyttä ideakuvavarastoa. Käytin moodboardia apuna, kun aloitin luonnostelutyön. Piirsin luonnoksia ensin vapaasti kai-

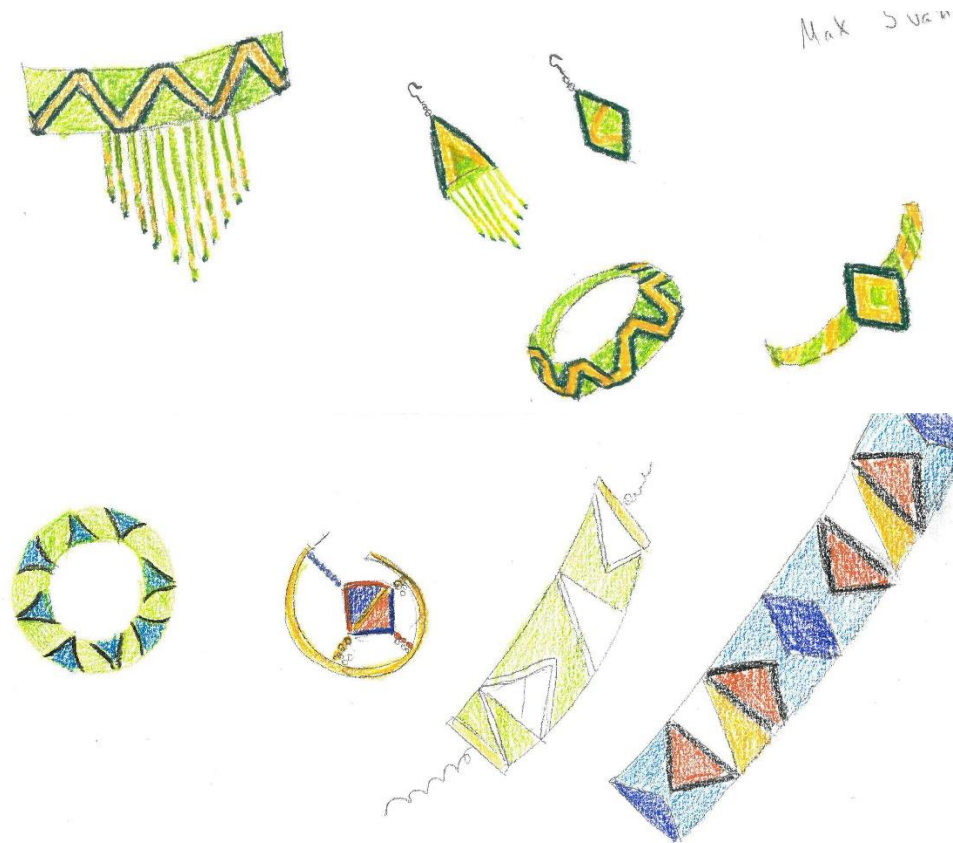

Kuva 18. Ensimmäiset luonnokset koruista

Kun piirsin ensimmäisiä luonnoksia, huomasin että monista pienistä helmistä koostuvan korun piirtäminen käsin on melkoisen aikaa vievää (kuva 19). Tämän vuoksi hahmottelin luonnoksiin enemmän korujen yleismuotoja ja kuviodien kuviteltuja ääriviivoja (kuva 18). Tein lisäksi puuväreillä väritettyjä luonnoksia, jotta korujen luonne ja värien kontrastit näkyisivät niistä paremmin (kuva 20).

Kuva 19. Koruluonnokset käsin piirrettynä helmet yksi kerrallaan osoitautui liian työlääksi aikatauluni rajallisuuden vuoksi.

Kuva 20. Väritettyjä luonnoksia

Kun olin piirtänyt runsaasti erilaisia luonnoksia, tarkastelin ja vertailin niitä itse ja esittelin piirrokseni opiskelijakollegoilleni sekä muotoilun opettajille, jotta sain jonkinlaista ulkopuolisen näkökulmaa suunnitteluun jo tässä vaiheessa. He toimivat siis testiasiakasryhmänä suunnitteluni avuksi. Koin nämä projektista ulkopuolisilta henkilöiltä tulevat kommentit melko tärkeiksi, jotten suunnittelijana uppoutunut tai jämähtänyt liian syväälle mahdollisesti virheelliseksi kuvitteleman ihannehenkilön tyyliin korumaailmaan.

Kommenttien perusteella korujen kuviointien muodoissa olisi hyvä pysyä pelkistetyissä: ympyrä, kolmio, neliö yms. perusmuodot – tätä puoltaa myös korujen valmistustekniikka. Kun testiryhmän kanssa puhuimme väreistä, havaitsin kirkkaiden väriyhdistelmien näyttävän kommenttiryhmän mielestä hieman lapsenomaiselta. Tämän takia rajasin tulevalle tuotekehitykselle raamin värien suhteen eli yhdessä korussa käytän enintään kolmea tai neljää eri väriä, ja niistä vähintään yksi on musta tai valkoinen (tästä kuitenkin suljen pois lukko-osien ja muiden sellaisten hopean tai kullan). Musta ja valkoinen olivat oletetusti testiryhmän mielestä turvallinen ja hyvä valinta väreille. Tämä onkin hyvin tyypillinen väriskaala skandinaaviselle tyyliin. Kävi myös ilmi, että länsimainen asiakaskohderyhmä vaatii mitä todennäköisimmin korujen kiinnityksiin ja ripustusosiin tavanomaisia korunosia tuotteiden käytettävyyssukavuuden takia, ja niiden tulisi olla

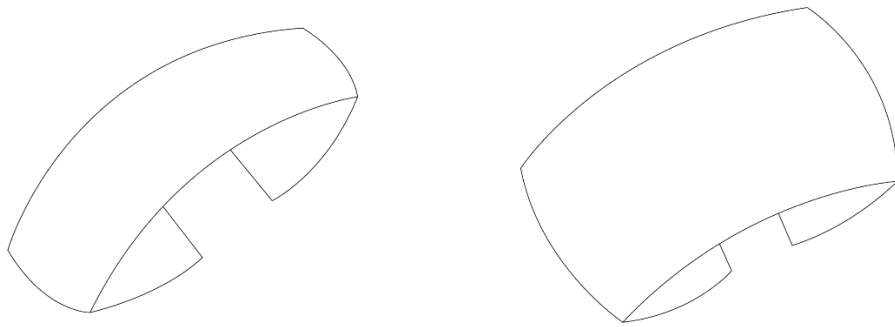
allergiavapaita kuten esimerkiksi nikkelittömiä. Toisena hyvänä vaihtoehtona nähtiin, että korun saisi puettua päälle ja pois ilman erillisiä kiinnityksiä. Tätä tekniikkaa voisi käyttää esimerkiksi rannekoruissa.

Saamani kommentit vahvistivat omien ideoideni ja näkökantojeni toimivuutta. Sain varmuutta koruluonnosten jatkokehitykseen. Tässä vaiheessa määrittelin mallistoon tulevien korujen raamit: mallisto tulisi sisältämään kaksi erilaista kaulakorua, kaksi rannekorua sekä kahdet korvakorut. Tämä korumäärä on mahdollista suunnitella ja mallintaa aikataulussa, ja malliston koruihin saa tällä määrällä kuitenkin tarpeeksi vaihtoehtoja hieman eriytylistä pitävälle asiakkaille. Hahmottelin koruille tässä vaiheessa kaksi värimaailmaa, mikä myös selkeytti mallistosuunnitelman kokonaisuutta. Värikartoiksi valitsin alustavasti kylmien sinisten värikartan ja lämpimien – punaisen, oranssin ja keltaisen sävyjen värimaailman. Nämä väriyhdistelmät toimisivat suunnitelmani mukaan samassa mallistossa kontrastina toisilleen. Koska sävyt yhdessä korussa tulivat olemaan lähisävyjä keskenään, vältin sen, että korut näyttäisivät länsimaisessa ympäristössä lapsille tehdyltä. Nämä raamit ohjasivat minua luomaan ensimmäisen mallistoehdotelman toimeksiantajalle, jonka toiveet olivat tässä vaiheessa hyvin avoimia kaikille ideoille.

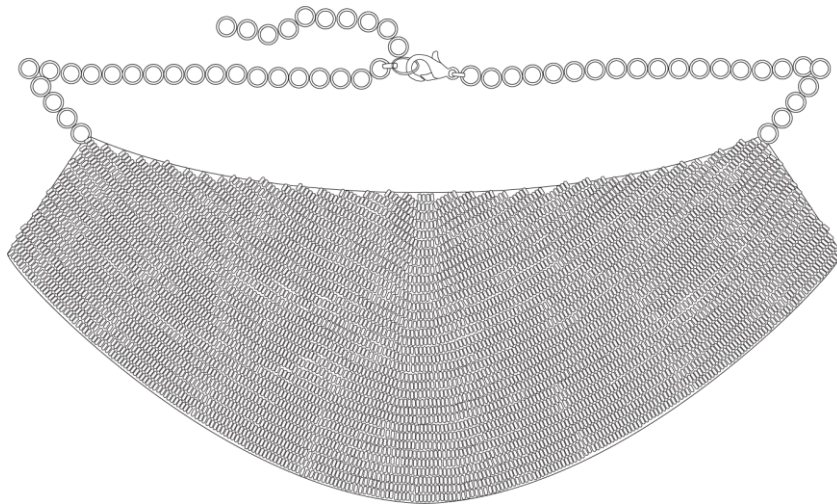
4.4 Tuotekehitys

Jatkoin korumalliston tuotekehitystä Adoben Illustrator -tietokoneohjelmalla, jotta sain korukuviin aidompaa ulkonäköä, ja luotua niihin myös yksittäiset helmet näkyviin. Suunnitelmani oli muutenkin tehdä lopulliset korumallit samalla ohjelmalla, joten Illustratoriin siirtyminen oli siinäkin mielessä järkevää jo tässä vaiheessa.

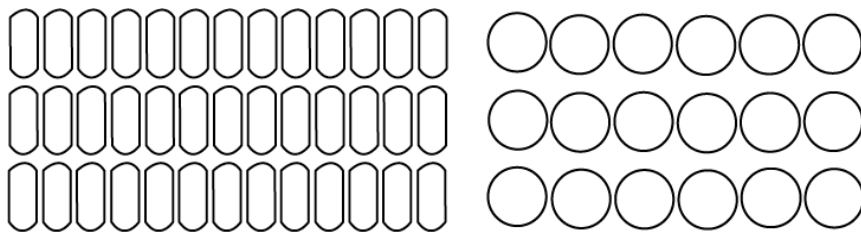
Piirsin ohjelmalla ensin korumuotojen ääriviivat (kuva 21), jotka minun oli tarkoitus täyttää soikion mallisilla helmillä. Tämä osoittautui kuitenkin melko hankalaksi, koska helmien skaalaaminen korupohjan muodon sisään olikin vaikeaa ja hidasta (kuva 22). Helmien skaalaus tulee vaikuttamaan myös korujen kuviointien ulkonäköön, joten siksi helmien määrällä ja kohdalla korussa on suuri merkitys. Sen takia vaihdoin helmien muodon pyöreiksi, sillä ne olivat huomattavasti helpompia ja nopeampia skaalata korupohjien muotoihin (kuva 23). Pyöreät helmet pitivät kuitenkin korujen yleisilmeen tarpeeksi samanlaisena kuin soikeatkin, joten tästä ei koitunut ulkonäöllistä ongelmaa. Muutin myös korujen pohjamuotoja helmien kanssa paremmin istuviksi, jotta korumallien tasapaino säilyisi mallinnuskuvissa. Kun tein helmien mallinnuksen todellisessa mittakaavassa, sain arvioitua montako helmiriviä esimerkiksi yhteen rannekoruun oli järkevää laittaa.

Kuva 21. Rannekorupohjien mallinnukset Illustrator-ohjelmalla tehtynä

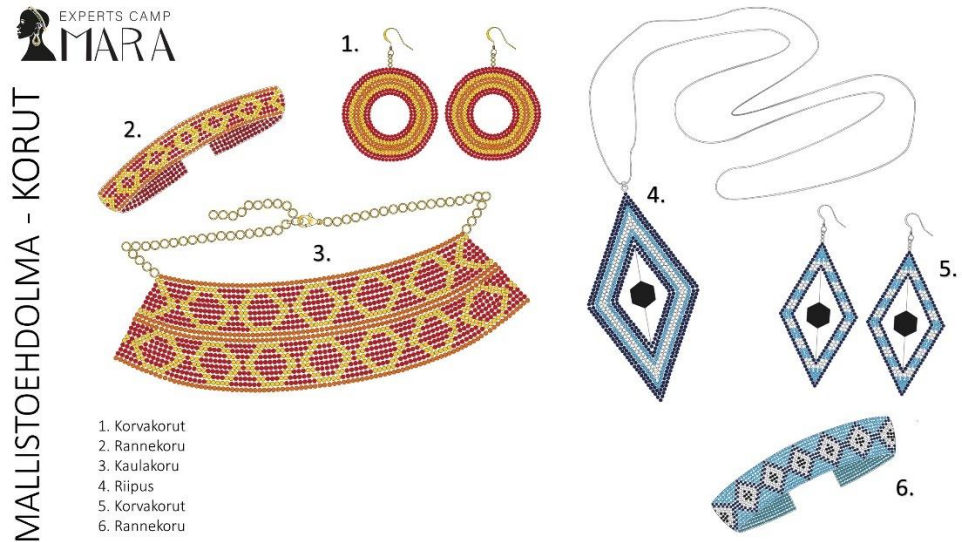

Kuva 22. Kaulakorumallinnuksen ensimmäinen yritys soikeilla helmillä. Korun yläreunassa helmijonot jäävät katkonaisiksi, mikä ei ollut toivottavaa.

Kuva 23. Mallinnuksia helmiriveistä. Soikeiden helmien skaalattavuus kaareviin muotoihin oli niin aikaa vievää ja työlästä, että päädyin käyttämään pyöreitä helmikuvioita.

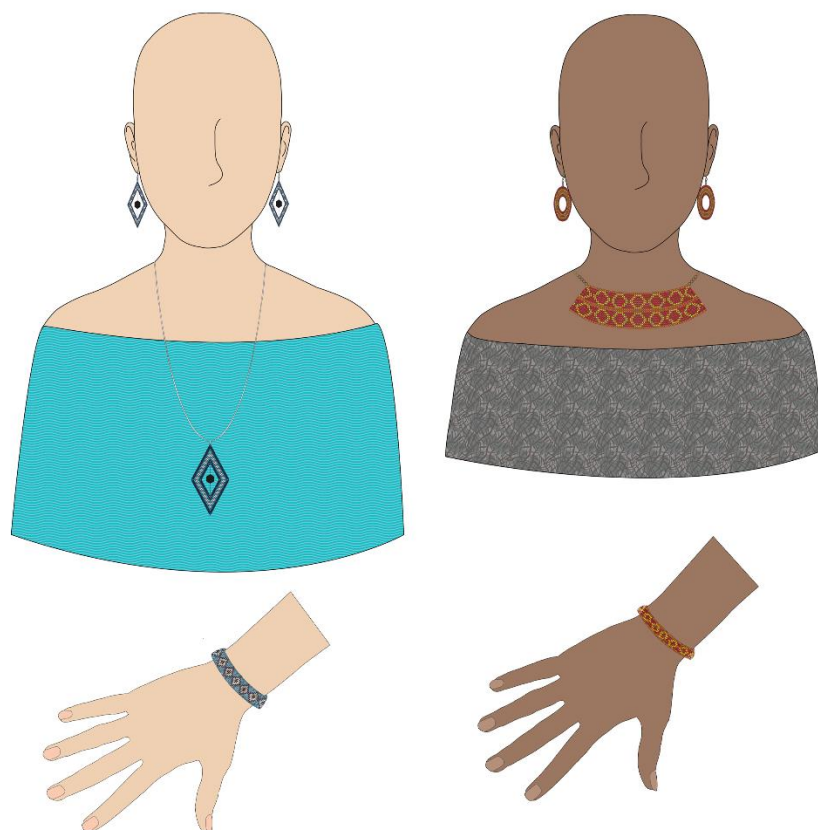
Tein mallinnukset kaikista korukappaleista. Lisäksi väritin ja kuvioin ne alustavan suunnitelmani mukaan. Koostin korukuvat ensimmäiseksi mallistokartaksi (kuva 24). Tämän ehdotelman välitin toimeksiantajalleni kommentoitavaksi, jotta sain tietää, mitä mahdollisia toiveita heille syntyi ensimmäisestä ehdotelmasta.

Kuva 24. Ensimmäinen mallistoehdotelma

Ensimmäisessä korumallistoehdotelman versiossani muodostin malliston teemaksi tulen ja veden – elämän edellytykset. Ehdotelmassa kaksi erilaista kuvio- ja värimaailmaa yhdistyivät yhteiseksi mallistoksi. Muotoina koruissa ja niiden kuvioissa oli tällä hetkellä trendikäs ympyrä sekä Mara Experts Camp -brändin ilmeessäkin toimiva vinoneliö. Väreinä kolmessa korussa olivat lämpimät punaisen, oranssin ja keltaisen sävyt, jotka muodostivat ympyröitä ja raitoja korujen helmistä. Seuraavissa kolmessa korussa värit olivat kaksi erilaista sinistä: tumma ja vaalea, sekä lisäksi valkoinen ja musta. Ajatuksenani oli, että väritykset voitaisiin tehdä myös ristiin eri korumalleissa. Väritykset yhdessä korussa olivat lähisävyjä keskenään, jotta länsimaisen tyylin harmoninen idea säilyisi. Vaikka hain väreihin ja kuvioihin yksinkertaisuutta, oli suunnitelmassa näkyvillä silti afrikkalainenkin tyyli.

Huomasin, että korujen mittakaavoja ei välttämättä hahmottanut tarkasti ensimmäisistä mallinnuskuvista, sillä niissä olin hahmottanut korut ns. ilmassa leijuviksi. Siksi työstin korujen todellisia kokoja havainnollistavat kuvat mallirintakuvan ja mallikäden päälle. Tein siis tällaisetkin mallikuvat (kuva 25), joiden mallihahmoa ja -kättä voisin hyödyntää jokatapauksessa myöhemmin, vaikka korujen mallit muuttuisivat kokonaan.

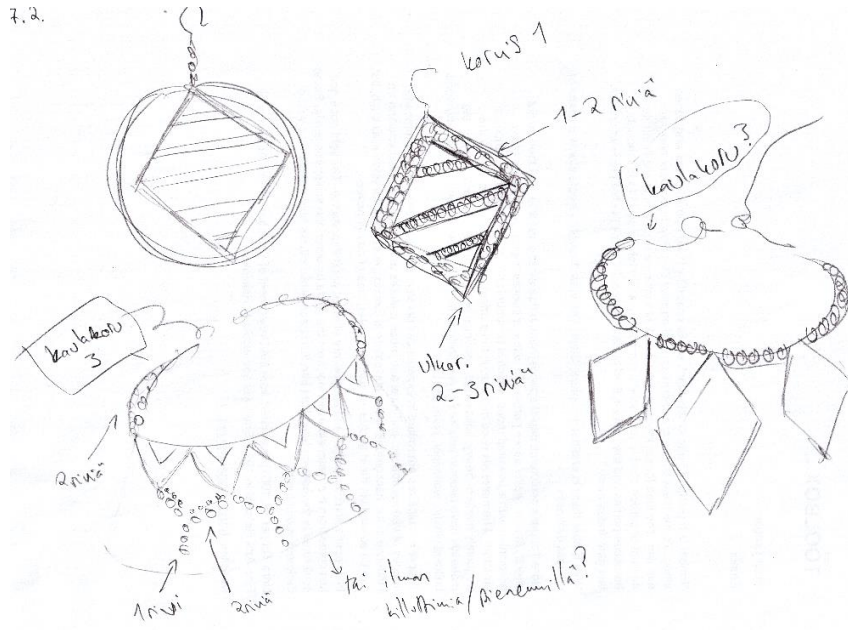

Kuva 25. Mallinnuskuvat koruista hahmojen ylle puettuna

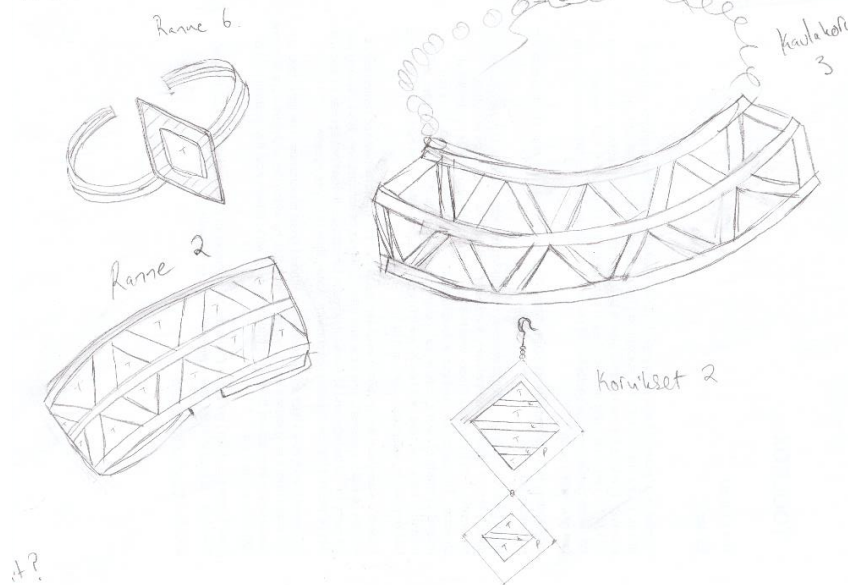
Sain toimeksiantajani edustajilta kommentteja ensimmäisestä korumalliston ehdotelmasta. Niiden perusteella jatkoin vielä tuotteiden ja malliston kehitystyötä. He pitivät erityisesti vinoneliön muotoisista koruista, mutta värit ja ympyrät tulivat muokkaamaan heidän toiveestaan hieman uusiksi. Toimeksiantajillani on pitkä kokemus Afrikassa myytävistä koruista, joten he osasivat myös tuoda esille näkökulmia, joita en itse pystynyt havainnoimaan. Esimerkiksi sinisen sävyisiä koruja valmistetaan Jannika Von Wielinghn mukaan (haastattelu 27.01.2020) paljon Bostwanassa, jonka lipun sävyt ovat sininen, valkoinen ja musta. Jotkin korumallit olivat toimeksiantajani mukaan hieman liian tavanomaisia tässä vaiheessa.

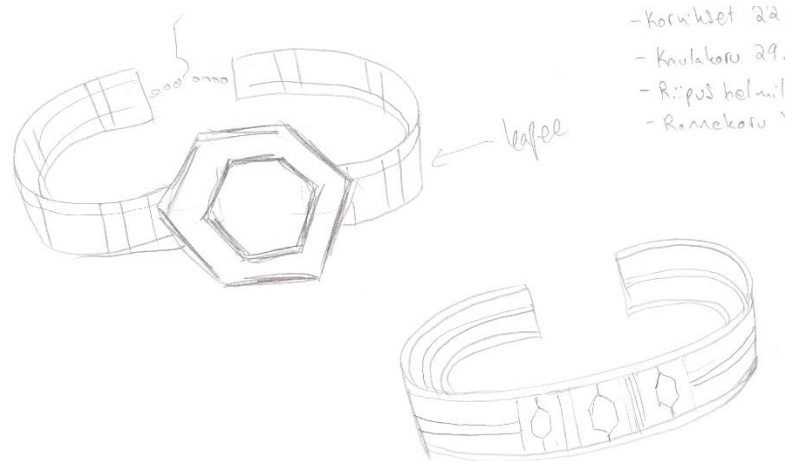
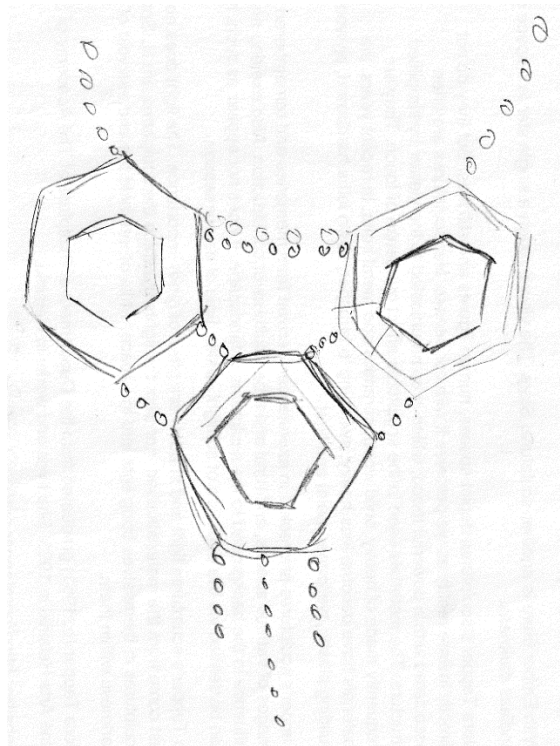
Koska toimeksiantajan tyytyväisyys on tietenkin hyvin tärkeää ottaa huomioon lopputuloksessa, pyöritin ja kehitin korumalleja uudemman kerran, eli piirsin lisää luonnoksia käsin. Oleskelin myös tässä vaiheessa sellaisessa paikassa, jossa Illustrator-ohjelman käyttäminen ei ollut mahdollista pitkään yhtäjaksoisesti, joten se vaikutti osaltaan tuotekehitysprosessini työtapoihin ja -välineisiin.

7.2.

Mata Expertis camp KORUT

Kuva 26. Uusia lyijykynäluonnoksia korujen kehitysvaiheesta

Piirsin uusista korumalleista melko tarkat ideat käsin, ja tein niiden pohjalta mallinnukset lopulta digitaalisesti. Tätä työvaihetta nopeutti se, että pystyin hyödyntämään ensimmäisten korujen mallinuksista joitain osia uusissa korukuvissa. Koska ensimmäisen mallistoehdotelman värit kertoivat suurena osana sen tarinaa, värien muuttuessa toimeksiantajan toiveesta vaihdoin myös korujen teemaa ja tarinaa, joka kehittyi koko ajan suunnittelun ja tuotekehityksen mukana.

Osaa malleista muokkasin ja hioin paremmiksi vain hieman. Joitain malleja ja ideoita minun tuli silti muokata paljonkin ja moneen kertaan myös digitaalisesti, ennen kuin toisen mallistoehdotelmani kokonaisuus hahmottui täydellisesti. Luovuin pyöreästä kuviomuodosta, sillä se oli lopulta turhan

tavanomainen tähän mallistoon, jonka tarkoituksena oli saavuttaa jotain uutta. Etenkin toisten korvakorujen ulkomuotoa hain monien erilaisten versioiden (kuva 27) kautta. Tämä vaihe oli kuitenkin erittäin tärkeä toteuttaa, jotta esteettisesti mahdollisimman hyvä malliston ehdotelma hahmotui. Kokeilin lisäksi muokata koruille erilaisia väri variaatioita (kuva 28), jotta mallistolle löytyi mahdollisimman hyvä värimaailma, joka sopii myös länsimaiseen tyyliin. Luovuin sinisten sävyistä, ja keskityin etenkin punaisiin, sillä se värinä edustaa Keniaa paremmin.

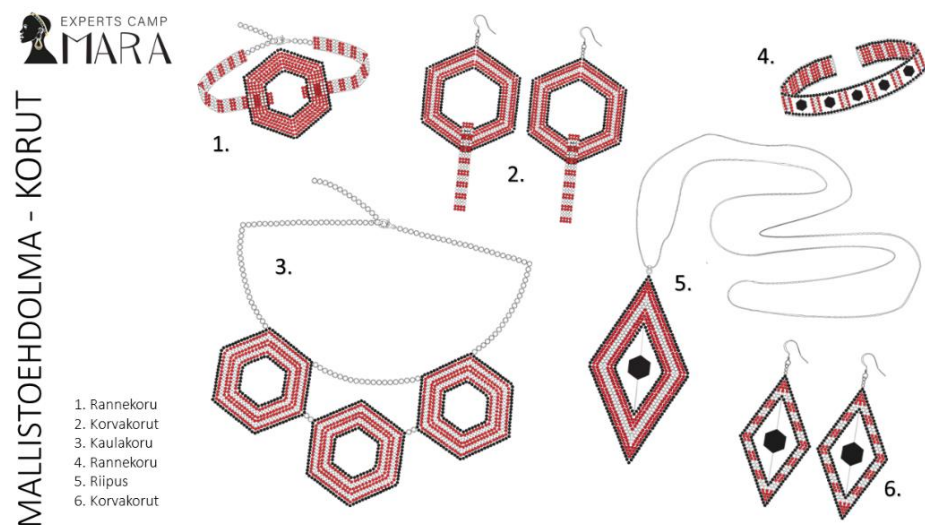

Kuva 27. Korvakorujen erilaisia versioita ideointivaiheessa

Kuva 28. Riipuksen punaisen sävyisiä värivariaatiokokeiluja

Toisessa mallistoehdotelman versiossa (kuva 29) vein teemaa lähemmäs Keniaa ja sen omia tunnusvärejä. Aika perinteinen väriyhdistelmä punainen ja musta saavat raikkautta välilleen valkoisesta. Kuviomaailmassa säilyi vinoneliö, jonka lisäksi kehitin vähemmän perinteisen kuusikulmion ympyrän tilalle. Eri väristen helmien muodostavat kehät ja raidat tuovat koruihin tuttua afrikkalaista ilmettä. Mallistoehdotelma kertoo niin tarinaa Mara Experts Campin luonteesta kuin kenialaisesta kulttuurista ja koru-perinteestä.

MALLISTOEHDOLMA - KORUT

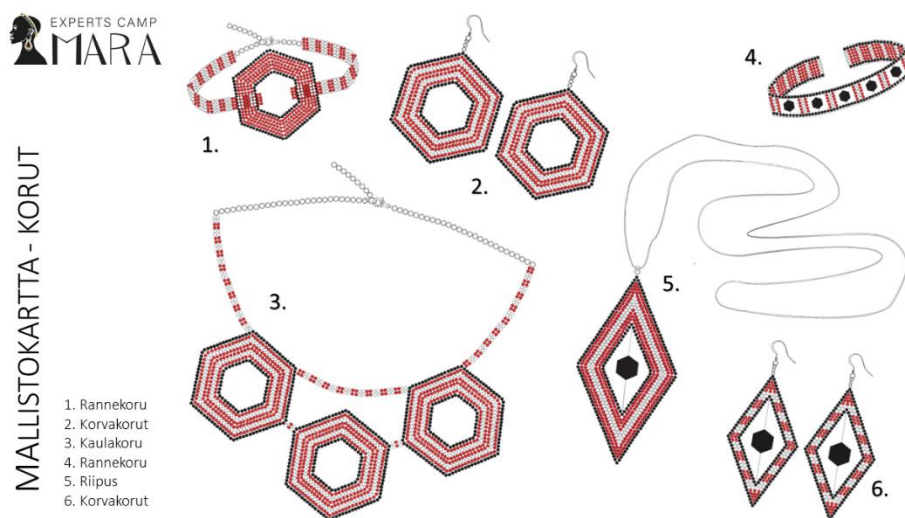
1. Rannekoru
2. Korvakorut
3. Kaulakoru
4. Rannekoru
5. Riipus
6. Korvakorut

Kuva 29. Mallistoehdotelma 2

Esitin toisen mallistoehdotelman vielä toimeksiantajan edustajille, jotta sain käsityksen siitä, olinko vienyt malliston ilmettä oikeaan suuntaan. Palaute oli tässä vaiheessa hyvin positiivista, eli olimme löytäneet toimeksiantajan kanssa melko hyvän yhteisymmärryksen jopa lopullisen malliston ulkonäöstä. Tein kuitenkin vielä pieniä muutoksia ja viimeistelyjä korumalleihin, jotta kokonaisuus olisi vielä aavistuksen parempi. Nämä muutokset työstin suoraan Illustrator-ohjelmalla, sillä muutokset olivat sen verran helppoja tehdä suoraan digitaalisiin versioihin. Tämän viimeistelyvaiheen jälkeen oli syntynyt valmis korumalliston mallistokartta. Työstin korujen kuvat myös hahmorintakuvan ja käsimallinnuksen päälle, jotta korujen koko ja puettavuus ilmenevät paremmin valmiista mallistosta. Valmiit malliston esityskuvat käyn läpi tarkemmin seuraavassa osiossa.

5 KORUMALLISTO

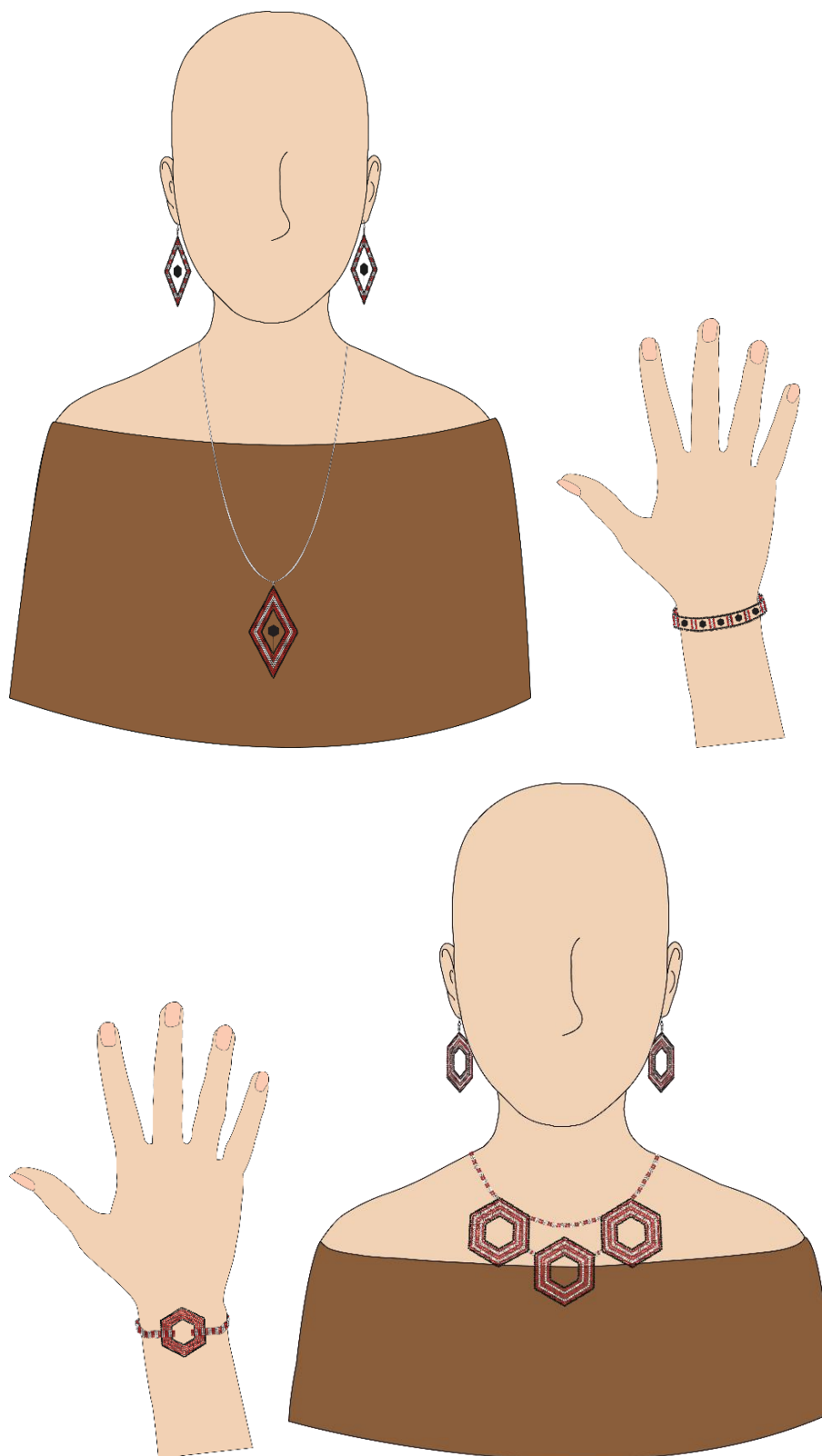
Valmis ja lopullinen korumallisto visualisoituu mallistokartassa (kuva 30). Mallisto on yhdistelmä uutta ja raikasta ideointia, mutta samalla se ilmentää perinteistä Maasai-koruperinnettä. Mallisto sisältää kuusi erilaista korua: kahdet korvakorut, kaksi rannekorua, yhden kaulakorun sekä yhden riipuksen. Korut toimivat puettuna niin yhdessä kuin yksittäin. Vaikka malliston eri koruista löytyykin toisilleen parit, voi kaikkia koruja yhdistellä toimivasti keskenään samaankin kokonaisuuteen.

Kuva 30. Valmis korumalliston mallistokartta

Malliston värimaailma ja muodot sopivat yleisesti länsimaiseen ja etenkin pohjoismaiseen makuun. Korujen materiaalit ja tekniikka itsessään tuovat mallistoon afrikkalaista ulkonäköä. Värit punainen ja musta, jotka ovat Maasai-soturienkin tunnusvärit heidän shuka-viitoissaan, vahvistavat mielikuvia juuri Maasai-heimoon ja Keniaan. Näin korut toimivat vahvasti myös matkamuistoesineinä. Valkoinen väri tuo raikasta skandinaavista ulkonäköä koruihin. Värien vaihtelevuus korujen kehissä ja raidoissa on yksi hyvin perinteisen afrikkalainen yksityiskohta malliston tuotteissa.

Malliston korujen mittasuhteet näkyvät omassa hahmotelmisissaan (kuva 31), joissa korut on puettu mallitorson ylle. Rannekorut hahmottuvat erikseen mallikäden päällä. Nämä havainnekuvat täydentävät mallistokarttaa. Päädyin kuvaamaan torsot lopulta vaaleaihoisiksi, sillä korumalliston asiakaskohderyhmänä ovat länsimaalaiset naiset. Näissä kuvissa tarkentuu korujen luonne, sillä mikään korumalli ei ole täysin umpinainen rakenteeltaan, vaan korujen käyttäjän iho tai vaatteet näkyvät korujen joistain osista läpi.

Kuva 31. Korumallit hahmon yllä

Mallisto täyttää ulkonäöltään toimeksiantajani toiveet, ja teknisesti jokainen koru on mahdollista valmistaa heidän laatuvaatimuksiensa mukaisesti. Tämä mallisto myös täydentää Mara Experts Camp -majoitusleirin brändin

ilmettä. Toimeksiantajan edustaja Juha Valtanen (haastattelu 18.03.2020) kehuu palautteessaan mallistoa onnistuneeksi, innovatiiviseksi sekä monikäyttöiseksi. Hänen mukaansa pystyin hyödyntämään suunnittelussa hyvin Maasai-naisten käsityöosaamisen ja helmikorutyötekniikan. Kolmessa korumallissa esiintyvät suuremmat, mustat helmet ovat vähemmän tyypillinen osa Maasai-helmikoruissa, joten niiden kiinnitystekniikkaan toimeksiantajani toivoi vielä selventävää ohjeistusta/mallinnusta. Valtanen toteaa, että korumallisto on hyvin valmistettava ja kaupallisesti hyödynnettävä. Lisäksi hänen ilokseen korut sopivat tyyliltään monille ikäryhmille ja toimivat länsimaisissa oloissa.

6 POHDINTA

Työni prosessi kulki melko kronologisesti. Koska olin jo suorittanut havainnointia Keniassa ennen itse varsinaisen opinnäytetyön aloittamista, minun oli sujuvaa ensin kirjata asioita ylös tästä havainnoinnista. Myös se, että olin tehnyt toimeksiantajan kanssa jo aiemminkin yhteistyötä, helpotti aiheeni taustoittamista. Toisaalta olin aluksi hieman hukassa siitä, mikä olisi paras selvityksen lähestymistapa korumallistoa ajatellen. Koska Mara Experts Camp -hankkeen suurena arvona oli kestävä kehitys, päädyin tutkimaan korumalliston kriteerejä sen kannalta. Aiheen rajaaminen oli välillä itselleni hieman vaikeaa, sillä monesta selvitykseni pienemmästä kysymyksestä olisi voinut mennä aina vain syvemmälle omaan laajaan tutkimukseensa. Välillä minun oli siis jätettävä aiheeni jotkin yksityiskohdat kysymysmerkeiksi. Tämän opinnäytetyön laajuus ei olisi riittänyt niiden selvittämiseen.

Haastatteluajkojen sopiminen asiantuntijoiden kanssa vei minulta yllättävän paljon aikaa. Näin jälkikäteen ajateltuna minun olisi pitänyt vain rohkeasti ottaa heihin yhteyttä heti työni alkuvaiheessa. Nyt jäin viilaamaan haastattelukysymyksiä liikaa ennen kuin uskalsin ottaa yhteyttä haastateltaviin. Sain asiantuntijoilta kuitenkin hyvää yleistietoa ja näkemyksiä korujen tuotantoon. Sain myös varmistuksen siitä, että Maasai-heimon perinteisellä korutekniikalla ylipäätään voi suunnitella tuotteita kaupallisiin tarkoituksiin länsimaalaisena suunnittelijana. Tämän tiedon avulla varmistui prosessin eettinen puoli. Selvityksessäni sain lisäksi tarkentavia tietoja siitä, mitkä asiat käsityöperinteessä ja korujen merkityksissä tulee ottaa huomioon, jotta vältyn kulttuuriselta omimiselta. Tämän vuoksi jätin suunnittelematta pääpantoja. Koska hopeaketjullisia koruja käytetään perinteisesti etenkin juhlissa, jätin nekin käyttämättä, jotta korujen käytettävyyttä sopii paremmin tarkoitukseensa, joka oli tässä tapauksessa arkikoru ja matkamuisto. Taustakartoitukseni tulokset pystyin mielestäni hyödyntämään onnistuneesti korujen suunnittelussa, niiltä osin kuin se ylipäätään oli mahdollista.

Tavallaan kestävän kehityksen osa haastatteluista jäi kuitenkin hieman pin-tapuoliseksi, sillä kestävän kehityksen toimet ovat monitahoisia ja toimenpiteet ja päätökset ovat erittäin tapauskohtaisia. Kuitenkin hyviä yleislinjauksia esimerkiksi eettiseen tuotantoon ovat kirjallisten sopimusten laatiminen sekä tuotannon konkreettinen valvonta. Sopimukseen tulee kirjata kaikki tuotantotyöntekijöitä koskevat kohtuulliset työehdot palkkiosta tuotanto-olosuhteisiin. Näillä toimilla varmistetaan siis valmistuttamisen vastuullisuus eettisesti. Kestävän kehityksen periaatteita on lopulta erittäin vaativaa noudattaa sen jokaiselta sektorilta. Huomasin painottavani lo-

pulta omaakin tutkimustani pääasiassa valmistuttamisen eettisiin kysymyksiin, sillä niihin sain eniten vastauksia. Maasai-korujen materiaalina tällä hetkellä oleva muovi herättää jo itsessään epäilyksiä ekologisuuden näkökannalta. Olisivatko esimerkiksi lasiset helmet ekologisempia ja kestäviä? Korujen materiaalivalinnoista olisi saanut aikaan jo taas oman laajemman tutkimuskohteensa, jota en valitettavasti voinut lähteä tässä kokonaisuudessa tutkimaan erityisen syvällisesti. Lisäksi korujen materiaalien tuottajien selvittäminen ja arviointi oli tässä tilanteessa itselleni mahdotonta, sillä se olisi vaatinut oman kokonaisuutensa perehtyä tehtäisiin, joten jouduin jättämään myös tämän selvityksen tulevaisuuteen toimeksiantajani itse hoidettavaksi.

Suunnitteluvaiheeni lähti alkuun ehkä hieman kankeasti. Selvitykseni tulokset eivät lopulta juurikaan rajanneet ideointia. Jos tuloksissa olisi ilmennyt enemmän rajoituksia, luulen, että suunnittelu olisi ollut helpompaa aloittaa. Nyt kun toimeksiantajanikin oli antanut vapaat kädet tuotteiden ideoinnille, en oikein ensin tiennyt, miten aloittaa. Kohderyhmäni määrittely auttoi hieman jatkamaan suunnittelutyötä eteenpäin. Näin työn lopussa pohdin, että tutkimukseni olisi voinut painottua ehkä vahvemmin esimerkiksi kohderyhmän mieltymyksiin koruista. Siten olisin voinut saada enemmän pohjaa suunnitteluun, sillä tuotannon vastuullisuus oli lopulta melko vaikeaa ja osittain jopa mahdotonta tehdä näkyväksi tuotteiden suunnitteluvaiheeseen. Kun sitten päädyin ensimmäiseen malliston ehdotelmaan, olin todella helpottunut, että toimeksiantajaltani löytyi siihen runsaasti mielipiteitä ja kehitysehdotuksia. Sen jälkeen malliston kehitystyö sujui nopeasti, sillä oma näkemykseni mallistosta ja toimeksiantajalleni ensimmäisestä ehdotelmastani nousseet toiveet löysivät nopeasti yhteisen ja toimivan sävelen. Näin jälkikäteen mietittynä suunnittelu olisi voinut edetä kokonaisuudessaan sujuvammin, jos olisin näyttänyt karkeampiakin luonnoksiani toimeksiantajalleni, jotta heidän toiveensa malliston ilmeestä olisivat heränneet jo aikaisemmin.

Esityskuvien mallinnusvaiheesta selvisin mielestäni kohtuullisen hyvin, vaikka joitain ongelmia tulikin välillä vastaan. Mallinnoista pitää pystyä laskemaan yksittäisten helmien määrä, jotta suunnitelmien kuvia voidaan hyödyntää tuotannossa. Tämän vuoksi korujen mittasuhteiden oikeellisuus tuotti jonkin verran ylimääräistä työtä itselleni. Ensin yritin hakea joka helmelle täydellistä totuudenmukaista ulkonäköä, mutta onneksi osasin luopua siitä, sillä muuten korujen mallinnoksessa olisi kestänyt monta viikkoa. Joskus tulee siis osata tasapainoilla kuvien totuudenmukaisuuden, selkeyden, luettavuuden ja ajankäytön välillä. Lopulliset mallinnoukset eivät ole totuudenmukaisen valokuvamaisia, mutta tuotannon näkökulmasta ne ovat parhaiten luettavissa. Tässä mielessä onnistuin siis mielestäni hyvin pitämään korujen valmistuttamisen mielessä malliston suunnittelussa ja esityskuvissa.

Toimeksiantajani ajatus on kohdentaa matkamuistomyymälänsä tuotteet länsimaalaisille turisteille. Tämän sain mielestäni toteutettua onnistuneesti korumallistoon. Toimeksiantajan arvot: kestävyys, eettisyys ja laatu oli vaikeampi tehdä näkyväksi tuotteiden esityskuvissa. Ne toteutuvatkin lopullisesti vasta valmiissa tuotteissa ja tuotannon valinnoissa. Toivon kuitenkin, että korujen esityskuvien selkeys auttaa valmistajaa pääsemään laadukkaaseen lopputulokseen. Siksi toimeksiantajani loppupalautteessa esiin tullut toive erillisestä ohjeesta isompien mustien helmien tyylistä ja kiinnitystekniikasta on aiheellinen. Näin voidaan varmistaa, että valmistajille ei jää epäselväksi miten ne tulisi toteuttaa. Tämän oman ohjeen päätin kuitenkin jättää tämän opinnäytetyön ulkopuolelle, kuten mahdolliset muutkin kirjallisten valmistusohjeiden laatimiset. Muuten tämä opinnäytetyökokonaisuus olisi taas laajentunut liikaa.

Sovelsin mielestäni kulttuurisen arvostuksen sekä vastuullisen tuotannon periaatteita suunnittelussa niin hyvin, kuin se oli mahdollista tässä kyseisessä tilanteessa. Valmiiseen lopputulokseen olen itse tyytyväinen, ja tavoitteeni suunnitella toimeksiantajalle sekä kohderyhmälle mieleinen korumallisto toteutui.

LÄHTEET

Adele Dejak. (2019). Passion for Sustainability. Corporate Social Responsibility. Haettu 28.08.2019 osoitteesta <https://www.adeledejak.com/about-us/corporate-social-responsibility/>

Africa Experts. (n.d.). Africa Experts. Haettu 17.1.2020 osoitteesta <https://www.africaexperts.fi/yritys/>

African Crafts Village. (n.d.). Meaning Of Maasai/Masai Bead Colors. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <https://www.africancraftsvillage.com/home/blog/meaning-of-maasaimasai-bead-colors/>

AswersAfrica. (2019). The Maasai Shuka: Origin And Other Facts About The Traditional Garment. Haettu 20.08.2019 osoitteesta <https://answersafrica.com/maasai-shuka-cloth.html>

Climates to travel. (n.d.). Climate – Masai Mara. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <https://www.climatestotravel.com/climate/kenya/masai-mara>

Courtesy Craftafrika. (n.d.) Women making Kiondo, a traditional Kenyan basket whose patent remains mystery. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <https://www.ip-watch.org/2016/09/13/kenya-in-drive-to-get-artisans-designers-to-embrace-ip/>

Craftafrika. (2016). Adele Dejak. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <http://craftafrika.org/2016/04/13/adele-dejak/>

Finas. (2016). Sertifiointiorganisaatiot. Haettu 20.01.2020 osoitteesta <https://www.finas.fi/akkreditointi/Akkreditointialueet/Sivut/Sertifiointiorganisaatiot.aspx>

Johnson, E. (2018). No! Scottish missionaries did not inspire the traditional Shuka cloth of the Maasai. *Face to Face Africa*. 29.08.2018. Haettu 20.08.2019 osoitteesta <https://face2faceafrica.com/article/no-scottish-missionaries-did-not-inspire-the-traditional-shuka-cloth-of-the-masai>

Kazuri. (n.d.). Who We Are. Haettu 15.01.2020 osoitteesta <https://kazuri.com/about-us/>

Kestävähely.fi. (n.d.). Mitä on kestävä kehitys?. Haettu 28.08.2019 osoitteesta <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>

Kuluttajaliitto, (n.d.). Yhteiskuntavastuu. Haettu 16.01.2020 osoitteesta <https://www.kuluttajaliitto.fi/tietopankki/turvallisuus-ja-riskit/yhteiskuntavastuu/>

Kyrö, P. (2006). *Yrittäjyys, talous ja kestävä kehitys*. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 3/2006. Saarijärven Offset Oy.

Laurakomanga. (2015). File:Kikoy fabric at the Maasai Market in Nairobi, Kenya.jpg. Wikipedia. Haettu 18.11.2019 osoitteesta https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kikoy_fabric_at_the_Maasai_Market_in_Nairobi,_Kenya.jpg

Maasai Assosiation. (n.d.). THE MAASAI PEOPLE. Haettu 20.08.2019 osoitteesta <http://www.maasai-association.org/maasai.html>

Maasai Wilderness Conservation Trust. (2016). The Maasai. Haettu 14.08.2019 osoitteesta <http://maasaiwilderness.org/maasai/>

Marjomaa, R. (2011). PIMEÄ MAANOSA. Teoksessa A. Teppo (toim.) *Afrikan aika*. Helsinki. Gadeamus. ss. 60–89

Miansi Gift. (2018). What is the story of the Kikoi?. Haettu 18.10.2019 osoitteesta <https://www.mzansigift.com/index.php/2018/06/27/origins-story-of-the-kikoi/>

Mifuko. (n.d.). The History of Kiondo Baskets. Haettu 20.08.2019 osoitteesta <https://mifuko.fi/mifuko-blog/history-kiondo-baskets>

Mum's. (n.d.). Mum's handmade. Käsityö. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <https://mums.fi/fi/sydan/kasityo>

Puro, O. (2019). Tarina. Mum's. Haettu 17.10.2019 osoitteesta <https://mums.fi/fi/mumsin-tarina>

Saari, R. (2017). *SAAMELAISUUDEN MYYTTISET REPRESENTAATIOI MATKAILUYRITYSTEN INTERNET-SIVUILLA*. Pro gradu –tutkielma. Matkailututkimus. Lapin yliopisto. haettu 19.08.2019 osoitteesta <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62924>

Sertifiointi.com, (n.d.). SERTIFIOINTI. haettu 20.01.2020 osoitteesta <https://sertifiointi.com/sertifiointi/>

Siyabona Africa. (2017). The Maasai Tribe, East Africa. Haettu 14.08.2019 osoitteesta <http://www.siyabona.com/maasai-tribe-east-africa.html>

The Kikoy Company. (n.d.). The Kikoy story, its history and backround. Haettu 18.10.2019 osoitteesta <https://www.kikoy.com/the-kikoy-story-its-history-and-background.html>

Thompson Safaris. (2016). 5 things you didn't know about Maasai beadwork. 18.10.2019. Haettu 20.08.2019 osoitteesta <https://thomsonsafaris.com/blog/5-things-didnt-know-maasai-beadwork/>

UMass Lowell. (n.d.). WHAT IS SUSTAINABLE PRODUCTION?. Haettu 04.09.20019 osoitteesta <https://uml.edu/research/lowell-center/about/sustainable-production-defined.aspx>

Wijngaarden, V. (2017). Maasai beads: the interplay between Europe and Africa. *The Conversation* 1.10.2017. Haettu 14.08.2019 osoitteesta <http://theconversation.com/maasai-beads-the-interplay-between-europe-and-africa-84109>

HAASTATTELUT

Impiö, M. (2019). Design-yrittäjä, Mifuko. Haastattelu 24.9.2019

Kirwa, W. (2019). Kahvilähettiläs, Wilson Coffee Oy. Haastattelu 22.08.2019

Ritari, O. (2019). Design-yrittäjä, Mioona Design. Haastattelu 05.09.2019

Valtanen, J. (2019). Toimihenkilö, Mara Experts Camp -hanke. Haastattelu 14.08.2019

Valtanen, J. (2020). Toimihenkilö, Mara Experts Camp -hanke. Haastattelu 18.03.2020

Von Wielligh, J. (2020). Toimitusjohtaja, Africa Experts. Haastattelu 27.01.2020

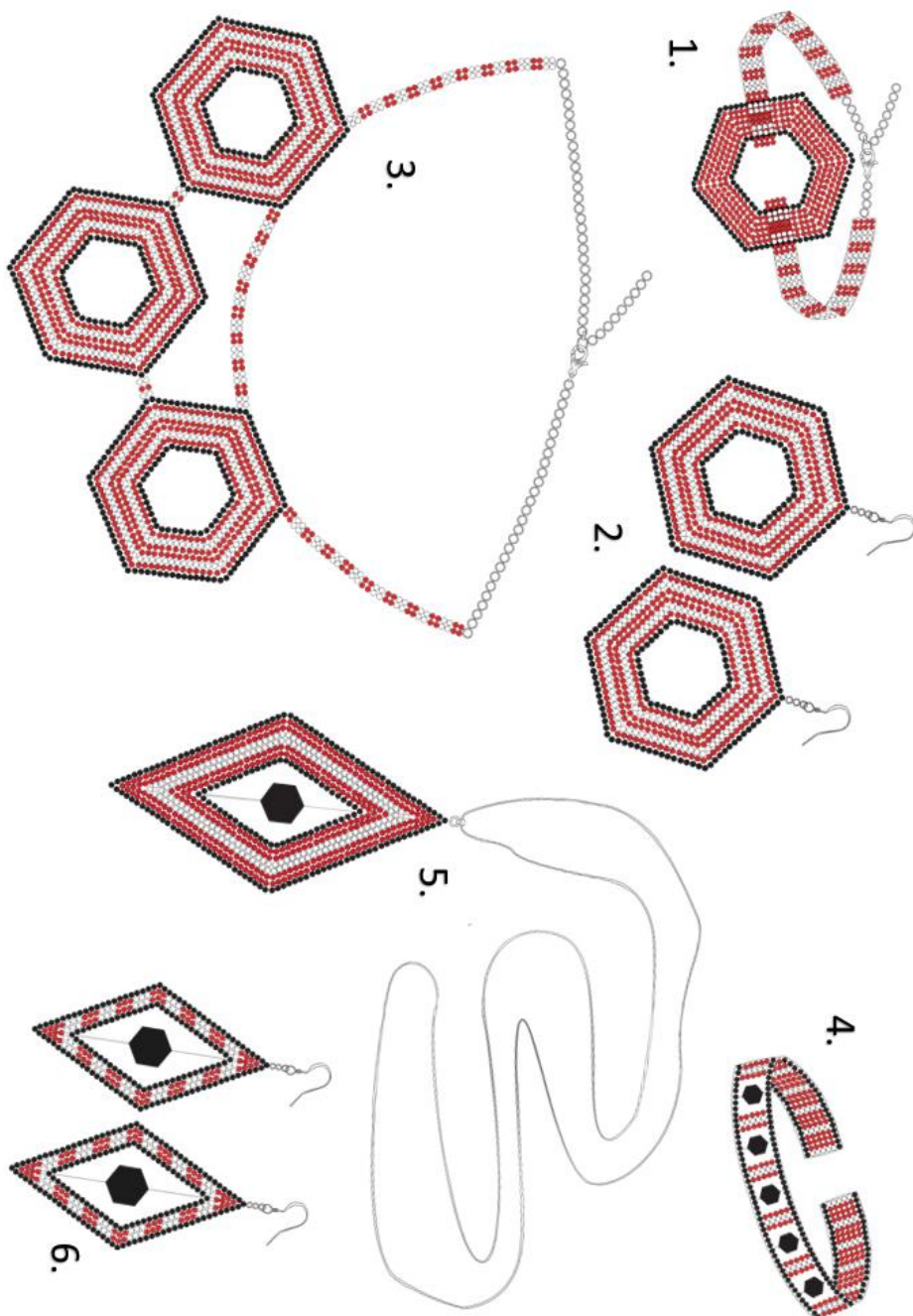
HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Miten kuvailisit eettisesti ja ekologisesti vastuullista tuotetta?
2. Miten sinun/yrityksesi arvot näkyvät tuotteissa?
3. Millaista markkinointihyötyä sinun/yrityksen arvoilla on?
4. Miten sinä/yrityksesi päätyi valmistuttamaan tuotteet Afrikassa?
5. Miksi valmistutat tuotteet juuri Afrikassa?
6. Millainen on tuottamisen toimintaketju? (lyhyesti)
7. Otatko huomioon jotain erityistä, kun valmistutat tuotteita Afrikassa?
8. Miten paikalliset suhtautuvat valmistuttamiseen?
9. Miten varmistetaan vastuullisen tuottamisen arvojen konkreettinen toteutuminen? Kuka valvoo toimintaa?
10. Miten valmistusmaan paikalliset hyötyvät yhteistyöstä/alihankinnasta? Millainen palkkataso heillä on?
11. Vaikuttaako valmistuttamispaikka tuotteiden suunnitteluun? Täytyykö ottaa jokin erityistä huomioon suunnittelussa?
12. Vaikuttaako tuotteiden valmistuttamispaikka materiaalivalintoihin?
13. Hyödynnätkö erityisesti jotain valmistusmaan omaa käsityöperinnettä tuotteissa? Näkyykö se jotenkin erityisesti tuotteiden suunnitteluvaiheessa?
14. Kun suomalaista suunnittelua tuodaan mukaan afrikkalaiseen kulttuuri- ja käsityöperinteeseen, täytyykö pelätä perinteen negatiivista muuttumista? Miten varmistetaan perinteen arvokas säilyminen?
15. Omat vinkkisi onnistuneeseen Suomi–Afrikka-yhteistyöhön?

MALLISTOKARTTA

MALLISTOKARTTA - KORUT

1. Rannekoru
2. Korvakorut
3. Kaulakoru
4. Rannekoru
5. Riippus
6. Korvakorut

MALLINNUSKUVAT

